

Mikroekonomie (základní kurz) - příprava konceptů vyučování s využitím různých metod výuky

Ing. Eva Peratová

Bakalářská práce
2012



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Ing. Eva PERATOVÁ
Osobní číslo: H10892
Studijní program: B 7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Učitelství odborných předmětů pro SŠ

Téma práce: Mikroekonomie (základní kurz) – příprava konceptů vyučování s využitím různých metod výuky

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti mikroekonomie a různých metod výuky.
Příprava metodicky výzkumné části.
Realizace kvalitativního výzkumu konceptů vyučování s využitím různých výukových metod.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tisková/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Chudý, Š., Kašpárková, S.: Didaktická propedeutika. Zlín: UTB ve Zlíně, 2007. 101s.

Macáková, L. a kol.: Mikroekonomie – základní kurz. 10. vydání. Praha: Melandrium, 2007. 275s.

Maňák, J., Švec, V.: Výukové metody. Brno: Paido, 2003. 219s.

Samuelson, P.A., Nordhaus, W.D.: Ekonomie. 2. vydání. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1995. 1011s.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Eva Lukášková, Ph.D.**

Ústav ekonomie

Datum zadání bakalářské práce: **30. listopadu 2011**

Termín odevzdání bakalářské práce: **4. května 2012**

Ve Zlíně dne 12. ledna 2012


doc. Ing. Aněžka Lengálová, Ph.D.
děkanka




Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 2. 5. 2012


.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělěčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené školou nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odporů-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nalození chybného projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídá k větší výdělku dosaženému školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Abstrakt česky

V bakalářské práci je definována náplň předmětu Mikroekonomie – základní kurz, vytýčeny jednotlivé cíle výuky podle tematických celků a klasifikovány různé metody výuky. V praktické části práce jsou podle upraveného prekonceptu vyučování zpracovány přípravy na přednášky a semináře podle jednotlivých témat.

Klíčová slova: Mikroekonomie, metody výuky, prekoncept vyučování, formy výuky, cíle výuky

ABSTRACT

Abstrakt ve světovém jazyce

There are described subject Microeconomics – elementary course, layout the aim of teaching and classified various methods of teaching. In the practical part of the thesis are made the preparations on lectures and seminars accordance with particulars themes.

Keywords: Microeconomics, teaching methods, preconception of teaching, teaching forms, teaching goals

Děkuji Ing., Bc. Evě Lukáškové, Ph.D. za odborné vedení, velmi užitečnou metodickou pomoc při zpracovávání informací a poskytování cenných rad, které byly přínosem v průběhu vypracování celé bakalářské práce.

Moje poděkování patří též mé nejbližší rodině - mamince a manželovi, kteří mi byli nápomocni v péči o dcerku kdykoli jsem potřebovala navštěvovat výuku, připravovat se na zkoušky a zpracovávat bakalářskou práci.

Poděkovat chci také pracovnícím studijního oddělení Zápomořavské vysoké školy v Třebíči paní Ferklové, Bulíčkové a Dennerové za jejich laskavé jednání a ochotu vyjít mi vstříc při sestavování rozvrhu výuky.

OBSAH

ÚVOD.....	8
I TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1 VYUČOVACÍ PROCES.....	10
1.1 CÍLE V PROCESU VYUČOVÁNÍ.....	10
1.2 VZTAH UČITELE A STUDENTŮ.....	12
1.3 PROSTŘEDÍ ŠKOLY.....	12
1.4 FORMY VÝUKY.....	13
1.5 METODY VÝUKY.....	14
2 METODY VÝUKY.....	15
2.1 METODY MONOLOGICKÉ.....	15
2.2 METODY DIALOGICKÉ.....	16
2.3 METODY PRÁCE S UČEBNICÍ A KNIHOU.....	19
2.4 METODY NÁZORNĚ DEMONSTRACNÍ.....	19
2.5 METODY PRAKTICKÝCH ČINNOSTÍ STUDENTŮ.....	20
2.6 HRA JAKO VYUČOVACÍ METODA.....	21
3 FORMULÁŘ PREKONCEPTU VYUČOVÁNÍ.....	23
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	25
4 CHARAKTERISTIKA STUDIJNÍHO PŘEDMĚTU.....	26
4.1 ANOTACE PŘEDMĚTU A TÉMATICKÝ PLÁN VÝUKY.....	26
5 KONCEPTY PŘEDNÁŠEK.....	27
5.1 ÚVOD DO EKONOMIE.....	28
5.2 TRH A TRŽNÍ MECHANISMUS.....	30
5.3 CHOVÁNÍ SPOTŘEBITELE A ODVOZENÍ POPTÁVKY.....	32
5.4 FAKTORY URČUJÍCÍ POPTÁVKU.....	34
5.5 CHOVÁNÍ FIRMY, URČENÍ NÁKLADŮ.....	36
5.6 PŘÍJMY A ZISK, ODVOZENÍ NABÍDKY FIRMY.....	38
5.7 ROVNOVÁHA TRHU ZA PODMÍNEK DOKONALÉ KONKURENCE.....	40
5.8 NEDOKONALÁ KONKURENCE, MONOPOL.....	42
5.9 OLIGOPOL, MONOPOLNÍ KONKURENCE.....	44
5.10 ÚVOD DO TRHU VÝROBNÍCH FAKTORŮ.....	46
5.11 TRH PRÁCE.....	48
5.12 TRH KAPITÁLU A TRH PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ.....	50
5.13 HRY PRO SEMINÁŘ NA TÉMA TRŽNÍ SELHÁNÍ A PŮSOBNÍ STÁTU NA TRŽNÍ ROVNOVÁHU.....	52
6 ORGANIZACE VÝUKY V SEMINÁŘÍCH.....	54

6.1	HRY PRO SEMINÁŘ NA TÉMA ÚVOD DO EKONOMICKÉ TEORIE.....	56
6.2	HRY PRO SEMINÁŘ NA TÉMA TRH A TRŽNÍ MECHANISMUS.....	57
6.3	HRY PRO SEMINÁŘ NA TÉMA CHOVÁNÍ SPOTŘEBITELE A ODVOZENÍ POPTÁVKY.....	58
6.4	HRY PRO SEMINÁŘ NA TÉMA FAKTORY URČUJÍCÍ POPTÁVKU.....	59
6.5	HRY PRO SEMINÁŘ NA TÉMA CHOVÁNÍ FIRMY, URČENÍ NÁKLADŮ.....	60
6.6	HRY PRO SEMINÁŘ NA TÉMA PŘÍJMY, ZISK A ODVOZENÍ NABÍDKY FIRMY.....	61
6.7	HRY PRO SEMINÁŘ NA TÉMA ROVNOVÁHA TRHU ZA PODMÍNEK DOKONALÉ KONKURENCE.....	62
6.8	HRY PRO SEMINÁŘ NA TÉMA NEDOKONALÁ KONKURENCE, MONOPOL.....	63
6.9	HRY PRO SEMINÁŘ NA TÉMA OLIGOPOL, MONOPOLNÍ KONKURENCE.....	64
6.10	HRY PRO SEMINÁŘ NA TÉMA ÚVOD DO TRHU VÝROBNÍCH FAKTORŮ.....	65
6.11	HRY PRO SEMINÁŘ NA TÉMA TRH PRÁCE.....	66
6.12	HRY PRO SEMINÁŘ NA TÉMA TRH KAPITÁLU A TRH PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ.....	67
6.13	HRY PRO SEMINÁŘ NA TÉMA TRŽNÍ SELHÁNÍ A PŮSOBENÍ STÁTU NA TRŽNÍ ROVNOVÁHU.....	68
	ZÁVĚR.....	69
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	70
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	71
	SEZNAM TABULEK.....	72

ÚVOD

Studium na vysokých školách je na rozdíl od středoškolského více orientováno směrem k samostatnému studiu. K efektivnějšímu učení a získávání potřebných dovedností a znalostí mají však studenti denního studia k dispozici přednášky, cvičení, semináře a konzultace.

Studium mikroekonomie a makroekonomie tvoří páteř studia v prvním ročníku fakult s ekonomickým zaměřením. Jedná se o předměty široce zaměřené, jejichž úspěšné zvládnutí klade na posluchače vysokých škol zvýšené nároky.

Předmět Mikroekonomie předkládá posluchačům poznatky a analýzy o mechanismu rozhodování a jednání jednotlivých ekonomických subjektů – spotřebitelů, podniků, hierarchických struktur vytvářených na základě veřejné volby. Je úzce svázán s dalšími vědními disciplínami, jako je makroekonomie, hospodářská politika státu, veřejná ekonomika, ekonomika podniku, marketing, psychologie, sociologie, politologie či právo. Proto je pochopení mikroekonomických východisek pro studenty klíčové v následném studiu dalších, nejen ekonomických disciplín.

Interpretace mikroekonomických poznatků se opírá především o matematické a grafické vyjádření. Klade na studenty vyšší nároky v oblasti analýzy, syntézy, srovnání, abstrakce, zobecňování, dedukce, indukce a analogie. Je tedy na místě, aby se vyučující pečlivě zamýšlel nad formou a metodikou předkládání učiva studentům.

Cílem práce je vypracovat koncepty vyučování přednášek a vymezit náplň seminářů pro předmět Mikroekonomie – základní kurz s využitím různých metod výuky. Při zpracování jednotlivých témat je použit jako vzor prekoncept vyučování.

V teoretické části práce jsou představeny základní pojmy z oblasti vyučovacího procesu. Zvláštní pozornost je věnována klasifikaci a popisu metod výuky, jichž je možné pro daný předmět využít.

Praktickou část práce naplňují společně s anotací předmětu vypracované koncepty vyučování, které jsou cíleně zaměřené na jednotlivé přednášky a semináře. Pozornost je věnována stanovení cílů výuky s využitím Bloomovy taxonomie, na metody výuky a obsahovou náplň přednášek a seminářů. Z hlediska široké obsahové náplně nejsou koncepty úplnou kopií přednášek nebo průběhu seminářů, což nebylo ani záměrem práce. Ten spočívá spíše ve vytvoření uceleného přístupu k předmětu Mikroekonomie.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYUČOVACÍ PROCES

Vyučování představuje specifický druh lidské činnosti, spočívající ve vzájemné součinnosti učitele a studentů, která směřuje k určitým cílům. Nejdůležitější komponenty vyučovacího procesu jsou:

- cíle;
- obsah (učivo);
- součinnost učitele a studentů;
- metody, organizační formy a didaktické prostředky;
- podmínky, za nichž vyučování probíhá (prostředí a klima školy, třídy). [20]

Působení vzájemných vztahů mezi těmito komponentami se projevuje v dynamice vyučovacího procesu. Společná činnost učitele a studentů je naplněna obsahem a směřuje k cíli. Obsahové a procesuální stránky jsou vnitřně spjaté a vzájemně se ovlivňují. Ve vztahu učitele a studenta se student uplatňuje jako aktivní subjekt, charakterizující se potřebou seberealizace a rozvoje, což se promítá do obsahu i metod vyučování. Pro výsledky je důležitý cíl a charakter procesů, jejichž prostřednictvím se dospívá ke konečným výsledkům. Sama tato struktura ovšem není izolovaná od širších podmínek a souvislostí, v nichž vyučování probíhá. [17]

1.1 Cíle v procesu vyučování

Cíl vyučování je chápán jako zamýšlený a očekávaný výsledek, k němuž učitel v součinnosti se studenty směřuje. Tento výsledek je vyjádřen ve změnách, jichž se prostřednictvím vyučování dosahuje ve vědomostech, dovednostech, vlastnostech studentů, v utváření jejich hodnotové orientace i v jejich osobním rozvoji. [6]

Konkretizace cílů souvisí s biogenní, psychogenní a sociogenní úrovní osobnosti studentů. Týká se kognitivních, afektivních i psychomotorických stránek osobnosti. Přitom se ovšem uplatňuje princip celistvosti osobnosti. V konkretizaci cílových představ se tedy spojují požadavky věcněobsahové (hledisko učiva, které si mají studenti osvojit) s požadavky osobnostněrozvojovými (s cílovými změnami ve vztazích a postojích studentů, v rozvíjení vlastností, schopností a motivací, v jejich chování a jednání). [6][17]

Tab. 1. Bloomova taxonomie a slovník aktivních sloves používaných k vymezení cílů vyučování [1]

Cílová kategorie (úroveň osvojení)	Typická slovesa a jejich vazby používané k vymezení cílů	
Znalost (zapamatování)	Student si na základě pamětních procesů vybaví pojmy, pravidla, metody a zákony.	definovat, doplnit, zapsat, reprodukovat, vybrat, vysvětlit
Porozumění	Student chápe význam sděleného obsahu a dovede ho využít, dokáže vlastními slovy sdělit učivo.	dokázat, interpretovat, objasnit, přeložit, převést
Aplikace	Dochází k transferu učení do situací pro jedince nových (řešení problémů), student dokáže použít dříve naučenou látku při zpracování nového učiva.	aplikovat, demonstrovat, diskutovat, navrhnout, prokázat, řešit, uspořádat
Analýza	Student dokáže rozdělit sdělení na prvky nebo části, rozlišit fakta od hypotéz.	analyzovat, najít principy uspořádání, provést rozbor, specifikovat, rozhodnout
Syntéza	Jde o schopnost skládání prvků z částí v celek, kombinací prvků se vytváří struktura, student musí vytvořit něco pro něj nového.	klasifikovat, kategorizovat, kombinovat, modifikovat, vyvodit obecné závěry, shrnout
Hodnotící posouzení	Jde o posouzení hodnoty myšlenek, dokumentů, metod, způsobů řešení, žák posuzuje hodnotu, vybírá preferovanou možnost, obhájí svůj výběr.	argumentovat, obhájit, ocenit, oponovat, posoudit, zdůvodnit

Taxonomie umožňuje učitelům vybírat učební úlohy tak, aby pokrývaly všechny její úrovně. Na jejím základě lze také smysluplně určit vzdělávací cíle jednotlivých učebních témat a předpokládané konečné vědomosti a dovednosti. [10]

1.2 Vztah učitele a studentů

Učitelova osobnost má ve vyučovací a výchovné práci stále rozhodující, hlavní úlohu. Předpokladem kladného vlivu na žáky je autorita učitele a působivost jeho osobnosti.

Každý osobnostní typ učitele má tendenci preferovat určitý styl vyučování a požadovat u studentů určitý způsob učení.

Interakci učitele a studentů lze kategorizovat podle toho, zda se učitel ve své pedagogické práci orientuje především na učení (učební předmět), nebo na studentovu osobnost. Typologie podle tohoto kritéria dělí učitele na dva základní typy, a to na logotropa, který je zaměřen především na učební předmět a důraz klade na vzdělání studenta, a na pajdotropa, který je zaměřený především na studenta a na utváření jeho osobnosti.

S pajdotropem a logotropem se kříží ještě autoritativní a sociální typ učitele. Autoritativní typ se vyskytuje častěji u logotropů, sociální typ u pajdotropů, ale může tomu být i opačně.

Autoritativní typ spojený s pajdotropem charakterizuje úsilí utvářet osobnost studentů podle vlastních představ, bez ohledu na jejich individuální zvláštnosti. Sociální typ ponechává studentům větší volnost. Chce být studentům přítelem. Jestliže však má slabou osobnost, resp. když není na náležité odborné úrovni, má nezdárka těžkosti s disciplínou. [9]

1.3 Prostředí školy

Prostředí představuje objektivní realitu, která se odráží v subjektivním vnímání, prožívání a hodnocení lidí, kteří jsou jeho součástí. Můžeme je považovat za "živnou půdu" pro určité klima. Obecně je tvořeno velkou skupinou faktorů (bytostí, podmínek, jevů a procesů), které člověka v průběhu jeho života obklopují, mají pro něho význam a hodnotu. Člověk je s nimi v interakci. [3]

Ke školnímu prostředí patří následující dimenze: ekologická, společenská, sociální a kulturní. Ekologickou dimenzi tvoří materiální a estetické aspekty školy. Týká se jí architektura školy, její vybavení a uspořádání včetně přilehlých prostor. Společenské prostředí je dáno lidmi ve škole - jednotlivci i skupinami. Patří sem především studenti, učitelé, vedení školy a provozní personál. Vliv však mají i zaměstnanci školské správy, obecního zastupitelstva, kteří se o školu starají, dohlížejí na její chod a pomáhají jí. Z ekologické a společenské oblasti vyplývají tedy především objektivní data o škole. Ukazuje se její vnější obraz (např. její organizace - počet a velikost učeben, počet studentů), kvalita

a kompetence osob (např. věk a vzdělání učitelů, charakteristiky vedení školy).

Sociální dimenze se vztahuje na způsob komunikace a kooperace mezi jednotlivci i skupinami. Svým chováním a vztahy se na ní podílejí například učitelé, studenti, přízvaní odborníci z praxe, vedení školy, akreditační komise. Interakce jsou velmi pestré a časté jak uvnitř skupin (mezi studenty, učiteli apod.), tak k nim dochází mezi skupinami (mezi učiteli a vedením, studenty a učiteli atd.).

Kulturu školy lze spatřovat v uplatňování tradic, určité hodnotové orientace, vizí a ve veřejném mínění. K tomu se řadí také poznávací a hodnotící přístupy, odborné kompetence a symboly, které ve škole existují, převládají nebo se požadují. [8]

Každé prostředí školy se nějak specificky projevuje. Jeho různé projevy bývají vnímány, prožívány, popisovány, hodnoceny a definovány žáky, učiteli, akademickými pracovníky nebo další veřejností, kteří ve svých sděleních již podávají informace o školním klimatu. [4]

1.4 Formy výuky

Organizačními formami výuky se rozumí uspořádání vnějších podmínek vyučovacího procesu, což umožňuje zabezpečit průběh vyučování, využití různých metod a dalších vyučovacích prostředků. Nejzákladnější organizační formou vyučovacího procesu je vyučovací hodina. Ta má přesně stanovené časové rozvrhnutí a svoje fáze:

- otevření hodiny (obeznámení s cílem hodiny a motivování studentů);
- opakování probraného učiva (plní funkci přípravy na výklad nového učiva, je spojena s kontrolou a hodnocením vědomostí);
- výklad nového učiva (obeznámení s novým tématem spojené s vymezením pojmů, pravidel, zákonů);
- opakování a procvičování nového učiva (spočívá v upevňování teoretických a praktických poznatků a jejich aplikaci);
- uložení domácí práce (slouží k prohloubení a samostatnému uplatnění poznatků).

Kromě vyučovací hodiny je možné výuku organizovat též formou vycházky, exkurze, práce v laboratořích nebo samostatné práce. Mezi novější formy výuky patří programové, diferencované, skupinové a problémové učení. [6]

1.5 Metody výuky

Při volbě systému metod jde v podstatě o to, aby se utvářel žádoucí vztah mezi metodami, které vedou k osvojování hotových poznatků, a těmi metodami, které organizují hledání, řešení teoretických i praktických problémů, rozvíjejí samostatné produktivní myšlení. Je účelné konstruovat systém vyučovacích metod z hlediska vnitřních vztahů mezi různými druhy poznávacích činností studentů.

Promyšlené využívání metod umožňuje vyložit látku dostatečně ekonomicky, vést k osvojování určitého systému nových poznatků a zároveň rozvíjet způsoby intelektové činnosti, které jsou nebytné pro další sebevzdělávání. [20]

2 METODY VÝUKY

Pojmem metoda je v didaktice chápán způsob záměrného uspořádání činností učitele i studentů, který směřuje ke stanoveným cílům. [6]

2.1 Metody monologické

K nejčastěji používaným monologickým metodám náleží výklad v jeho různých formách (vyprávění, popis, vysvětlování, přednáška), přičemž jednotlivé formy se v praxi často vzájemně prolínají.

Vyprávění

Metoda vyprávění je charakteristická konkrétností, epičností, živostí a bohatostí představ. Umožňuje poučovat o jevech, které probíhají jako sled událostí, představující konkrétní situace. Prostřednictvím příkladů a jejich rozboru vede vyprávění k určitému zobecnění. Může být využito jako hlavní metody s cílem utvářet u posluchačů jasné představy o situacích a procesech. Má tedy funkci poznávací, stejně jako motivační.

Vysvětlování

Vysvětlování se uplatňuje tehdy, jde-li o osvojování látky pojmové povahy o vyvozování zobecňujících závěrů. Zahrnuje popis a analýzu příslušných jevů, usměrňuje a rozvíjí logické myšlená studentů. Důležitým charakteristickým rysem vysvětlování je logika výkladu. Učitelův výklad je vzorem logického myšlení pro studenty. Aby metoda vysvětlování splnila svou funkci, nelze podcenit ani techniku vysvětlování. Protože student musí udržovat neustálý kontakt s učitelem, je důležité hovořit přiměřeným tempem, srozumitelně, bez zbytečného používání neobvyklých termínů nebo cizích slov.

Přednáška

Školní přednáška je nejnáročnější formou slovních metod, a to jak pro učitele, tak pro studenty. Zprostředkovává poznatky v delším, soustavném a logicky učeném projevu. Vyžaduje od studentů větší myšlenkové úsilí a zároveň schopnost koncentrovat pozornost po delší dobu. Proto je důležité, aby učitel při přednášce neustále podporoval aktivní spoluúčast studentů a trvale s nimi udržoval kontakt. Lze tak učinit různými prostředky jako je tón hlasu, zápis na tabuli, seznámení se s osnovou pomocí zpětného projektoru, zpomalení tempa výkladu, které umožní zaznamenat si nový problém apod. Je rovněž důležité výslovně upozorňovat na nejzásadnější momenty a tím studentům usnadňovat rozlišení podstatného od nepodstatného. Učitel rovněž respektuje pomalejší vybavování

nebo chápání látky abstraktnější povahy některými studenty, do monologického výkladu zařazuje mikropauzy.

Kde je to možné, dá učitel přednášce problémový charakter. V úvodu formuluje problém, který potom v průběhu přednášky za spoluúčasti studentů řeší. Oživujícím prvkem bývá i řečnická otázka. Je vhodné zařadit i prvky konkrétně obrazného vyprávění nebo se obrátit k studentům takovou formou, která je učiní účastníky situace (Představte si, že...). Přednáška by měla využívat možnosti názorného doplnění slovního výkladu (tabule, obrazový a textový materiál, mapy, zpětný projektor aj.).

Studenti si mohou při přednášce pořizovat poznámky. Tuto činnost jim usnadňuje jednoduchá stylizace vět, jasná a srozumitelná řeč učitele, opakování hlavních myšlenek. Poznámky by měly být stručné a výstižné. Této dovednosti je obvykle třeba studenty učit např. tím, že jim učitel bude ze začátku pomáhat zápisem hlavních bodů, dat, cizích slov, odborných termínů na tabuli, využije zpětné projekce apod.

2.2 Metody dialogické

Do dialogických metod zahrnujeme ty, které jsou založeny na přímé interakci mezi vyučujícím a studenty nebo mezi studenty navzájem, předpokládají jejich vzájemnou komunikaci.

Jde o metody, které umožňují studenty významně aktivizovat, podporují nejen rozvoj jejich kognitivních schopností a emocionálně motivačních stránek osobnosti, ale hrají významnou roli i při rozvíjení komunikativních dovedností. Náleží sem metoda rozhovoru, dialog, diskuze, panelová diskuze, brainstorming a brainwriting.

Rozhovor

Rozhovor probíhá formou otázek a odpovědí osvětluje určitý jev, problém a vede studenty k novým poznatkům. Uplatňuje se v různých fázích procesu vyučování:

- k přípravě studentů na nové seznamování s látkou (rozhovor vstupní),
- k vlastnímu seznamování s novým učivem (rozhovor systematizující),
- k systematizaci a upevňování nově získaných poznatků (rozhovor upevňující),
- k průběžné kontrole stupně osvojení nových vědomostí (rozhovor kontrolní).

Metoda rozhovoru plní v různých didaktických situacích různé funkce. Často má funkci pomocnou. Učitel ji použije např. na počátku procesu vyučování, chce-li se přesvědčit, zda

všichni studenti mají ty poznatky, které jsou nutné pro další výklad. Jinou funkci plní rozhovor, má-li vést studenty k pochopení a osvojení nové látky. V těchto případech užívá učitel tzv. heuristického rozhovoru. Což spočívá v tom, že klade studentům řadu otázek, které postupně vedou k samostatnému odhalování nových poznatků, vztahů, jevů, příčin. Rozhovor může plnit i funkci kontrolní, na závěr vyučovací jednotky, tématu.

Učitel klade otázky tak, aby organizovaly pozornost studentů, vedly k myšlenkové aktivitě, k činnosti. Zvažuje otázky i podle nároků na úroveň samostatného myšlení studentů. Nejjednodušší otázky jsou orientovány na paměť a vyžadující jako odpověď prostou reprodukci. Náročnější otázky vyžadují, aby studenti srovnávali, zobecňovali, hodnotili, řešili myšlenkové úkoly blízké těm, s nimiž se již setkali. Nejnáročnějším typem otázek jsou otázky produktivně poznávacího charakteru. Podněcují studenty k řešení úkolů na základě samostatného myšlení, učí řešit problémy a dospívat k vlastním závěrům.

Metodika kladení otázek je podrobně rozpracována, naproti tomu se dosud věnovalo málo pozornosti otázkám, které kladou sami studenti učitelé. Je žádoucí, aby učitel podporoval i tento směr komunikace a vytvářel pro něj dostatečný prostor, což je vlatně metoda dialogu.

Dialog

Dialog se pokládá za rozvinutější formu, kdy dochází ke komunikaci učitele a studentů i studentů navzájem. Dialog předpokládá formulaci určitého tvrzení a tvrzení zpřesňujícího, rozšiřujícího, příp. protitvrzení. Odvíjí se výměnou argumentů mezi rozmlouvajícími. Ti vycházejí z odlišných stanovisek při analýze a hodnocení argumentů. Dialog předpokládá vzájemnou dobrou vůli a ochotu k porozumění. Úkolem učitele je vytvářet podmínky pro dialog při vyučování. Dosavadní poznatky o vedení dialogu ukazují, že:

- problém, který je předmětem dialogu, musí být pro studenty zajímavý;
- učitel navozuje ve třídě atmosféru důvěry, umožňující studentům svobodně vyjadřovat vlastní názor;
- učí studenty klást otázky, argumentovat, naslouchat druhým, korigovat vlastní názory, být tolerantní k druhým, spolupracovat s nimi.

Diskuze

Diskuze je vzájemným rozhovorem mezi všemi členy skupiny, v němž jde o vyjasnění stanovené problematiky. Úspěšná diskuze při vyučování předpokládá předchozí přípravu studentů kladou širší otázky, které obsahují určitý vymezený úkol.

Diskuze umožňuje studentům osvojovat si nové poznatky samostatnou činností a zároveň rozvíjet komunikativní dovednosti. Učí se koncentrovat pozornost a trpělivě vyslechnout druhého, pružně a pohotově reagovat, formulovat přesně vlastní stanoviska. Diskuze aktivizuje učení, navyká jednotlivce veřejně vystoupit, formulovat své názory a obhajovat je. Při sledování myšlenek druhých studenti provádějí hodnocení i sebehodnocení, což ovlivňuje jejich aktivitu a působí motivačně.

Funkce učitele spočívá v řízení diskuze, v jejím podporování. Navozuje podmínky pro rozvinutí bezprostředních vztahů mezi diskutujícími studenty, aktivizuje pasivnější jedince, udržuje orientaci k hlavnímu problému, vede ke kultuře diskuze, k věcné a konkrétní argumentaci. Učitel nesmí připustit zesměšňování či nevhodnou útočnost mezi diskutujícími, nesprávné názory a omyly vysvětluje trpělivě a přesvědčivými argumenty prosazuje správná řešení. V závěru vede ke shrnutí diskuze, případně doplní mezery, zdůrazní základní zobecnění, k němuž se nedospělo.

Panelová diskuze

Panelová diskuze se obvykle realizuje na předem zadané téma mezi několika odborníky, další účastníci tohoto shromáždění sledují její průběh. Využití panelové diskuze jako vyučovací metody předpokládá, že ji obvykle řídí učitel nebo přizvaný odborník z praxe, vědy, jiné školy apod. (v souladu s tématem). Po úvodním slově odborníků či studentů, kteří se na úvodní slovo předem přihlásili, začíná vlastní diskuze.

Brainstroming (burza nápadů)

Burza nápadů slouží v podmínkách vyučování k hledání nových řešení problémů. Vyžaduje, aby všichni její účastníci v průběhu stanoveného času (obvykle 10 min.) zformulovali co nejvíce spontánních nápadů k danému problému. Tyto náměty se zapisují na tabuli, aby provokovaly k dalším myšlenkám. Jednotlivé nápady se v průběhu stanovené doby nekritizují. Teprve po přestávce se analyzují a hledá se v nich racionální jádro.

Brainwriting

Je jednou z forem brainstormingu. Jeho podstata spočívá v psaní nápadů na lístky. Brainstroming a brainwriting se zařazují zvláště v procesu vzdělávání dospělých, popř. v odborných kurzech.

2.3 Metody práce s učebnicí a knihou

Práci s učebnicí a knihou lze zařadit mezi metody, kdy zdrojem poznání je především slovo. Představuje jednu z nejdůležitějších metod jak získávání nových poznatků, tak jejich upevňování.

Úkolem učitele je postupně rozvíjet dovednosti studentů samostatně pracovat s učebnicí. Předpokládá se, že čtenář se soustředí na obsah textu, vyčlení podstatné myšlenky, plně je pochopí. Pomoc učitele spočívá ve formulaci otázek a úkolů, které pomáhají studentům hlouběji proniknout do čteného textu, vede k reprodukci čteného textu, vysvětluje nové nebo obtížné termíny.

Vyčleňování hlavních myšlenek ulehčuje grafická úprava učebnice, jako je vnitřní členění textu, barevné tištění hlavních myšlenek, zvýraznění důležitých pojmů apod.

Učitel podněcuje studenty, aby spojovali nové poznatky z textu s dosavadními zkušenostmi a vědomostmi. Studenti jsou vedeni k takové samostatné práci s textem jako je excerpcování, zpracování osnovy, tezí, konspektu a příprava referátů.

Učebnice a knihy obsahují též různé ilustrace, diagramy, schémata, grafy, tabulky apod. V učebnici mají funkci poznávací a tvoří celek s tištěným slovem, případně mají funkci estetickou a motivační.

Úkolem školy a učitele je také naučit studenty pracovat s pomocnou literaturou, tj. umět vyhledávat prameny v knihovnách, dělat si výpisky, zobecňovat základní poznatky, srovnávat, kriticky hodnotit atd. Patří sem také dovednost práce s pomůckami, jako jsou slovníky, sbírky úkolů, tabulky, encyklopedie, statistické ročenky. Je žádoucí též uvádět studenty do pravidelné četby novin, časopisů apod.

2.4 Metody názorně demonstrační

Metody názorně demonstrační uvádějí studenty do přímého styku s poznávanou skutečností, obohacují jejich představy, konkretizují abstraktní systém pojmů, podporují spojování poznávané skutečnosti s reálnou praxí.

K variantám demostračních metod lze řadit:

- pozorování předmětů a jevů,
- předvádění předmětů, činností, pokusů, modelů,
- demonstraci statických obrazů,
- projekci statickou i dynamickou.

Nejjednodušší formou demonstrační metody je ilustrace. K ilustraci, doplňující především metody slovní, slouží učitelova kresba na tabuli, diagramy, grafy, schémata, tabulky.

Demonstrace, při níž se předvádějí předměty, procesy, činnosti, představuje složitější postup. Uplatňují se zde různé dvojrozměrné názorné pomůcky, ať už statického (obrazy, grafy, tabulky, schémata, fotografie apod.) nebo dynamického (film, televizní záznam, audiozáznam) charakteru. Z hlediska spojování vyučování s reálným životem je neopomenutelný i takový typ demonstrací, který se uskutečňuje formou exkurze (do knihoven, muzeí, do podniku apod.).

Pro účinné uplatňování demostračních metod je především třeba jasně zformulovat a představit cíl, k němuž pozorování při demonstraci směřuje. Lze to učinit formou otázky, na niž je nutno v závěru odpovědět, nebo formou problému, který se má řešit. V procesu vlastní demonstrace učitel usměrňuje proces vnímání a tím usnadňuje studentům cílevědomé pozorování.

Demonstrační metody nemají pouze funkci poznávací, jsou i velmi účinným motivačním prostředkem.

2.5 Metody praktických činností studentů

Převažujícím pramenem poznání i těchto metod je přímá činnost studentů, přímý styk s předměty skutečnosti a možnosti manipulace s nimi, konkrétní práce studentů.

Montážní a demontážní činnosti

Jde o důležitou metodu, se kterou je možno se setkat především v technických oborech. Předpokládá se, že studenti porozumí teoretickým principům, uvědomí si funkce stavebních prvků a tyto znalosti prakticky uplatní. Vedou ke studiu dokumentace (výkresy, schémata), k pořizování propočtů, motivují k zájmu o odbornou literaturu.

Laboratorní práce studentů

Laboratorní metody jsou jedna z významných cest, které pomáhají překonávat jednostranně slovní a nazírací způsob vyučování. Umožňují studentům osvojovat si nové poznatky manipulací s předměty, v procesu přímých praktických činností, experimentováním. Prostřednictvím laboratorních prací se rozvíjejí schopnosti studentů pozorovat, samostatně uvažovat, učí se používat nové poznatky v praxi, upevňují si manuální dovednosti, v procesu spolupráce s druhými získávají dovednosti komunikativní, dále se učí plánovat svou práci, sestavit o ní protokol, induktivně vyvozovat závěry.

Instruktaž

V rámci praktických metod zaujímá důležité místo instruktaž. Je to kombinovaná metoda, která zahrnuje vysvětlování, předvádění a vlastní nácvik činnosti. Lze ji uplatňovat při nácviku různých intelektuálních i pracovních dovedností.

Systematická pracovní praxe

Praxe umožňují studentům v podmínkách reálného života uplatňovat vědomosti a dovednosti, které si osvojili již dříve. Objektem prací bývají nejrůznější oblasti společenského života, proto mohou mít velmi rozmanitou obsahovou náplň. Slouží k co nejtěsnějšímu spojování školy se společností a životní realitou.

2.6 Hra jako vyučovací metoda

Hra

V didaktických hrách se studenti učí zachovávat stanovená pravidla, což podporuje jejich socializaci a vede k sebekontrolě. Výsledek hry vždy závisí na situaci ve třídě i na tvořivosti a organizačních schopnostech učitele.

Soutěže lze pokládat za zvláštní skupinu her - výsledek se posuzuje s ohledem na umístění účastníků v určitém pořadí. Soutěže učí smyslu pro fair play, toleranci, vyvinutí maximálního úsilí a odpovědnost za celek. Neměly by podněcovat k samoúčelné konkurenčnosti, nezdravé rivalitě, dosažení vítězství za každou cenu.

Simulace

Metody simulační vedou studenty do analýzy problémů, které mohou existovat i ve skutečnosti. Pod pojmem simulace chápeme zjednodušené převedení určitého fragmentu skutečnosti. Tak je možno používat nákresů, modelů, plastických map i různých her.

Simulace navozují určitý hravý ráz situace, která nemá konfrontační charakter, jak bývá v reálném životě. Usnadňují proto jednotlivci postupovat uvolněně, získat nadhled, zaujímat bez obav určité postoje. Zároveň vedou od pouhého mluvení k prožívání a jednání. Simulační metody předpokládají aktivitu účastníků.

Inscenace

Podstata inscenačních metod spočívá v hraní rolí osob zúčastněných v určité simulované sociální situaci. Role mohou být studenty zvolené nebo přidělené. Simulovaná situace se řeší nejen v teoretické rovině, nýbrž přímou realizací za účasti aktérů. V podstatě jde o problémovou metodu, která se přibližuje lidskému jednání v reálné situaci.

Výchovně vzdělávací význam inscenačních metod spočívá ve vžívání se studentů do role, kterou předvádějí. Získávají nové emocionální zkušenosti, postoje, osvojují si vhodné způsoby reakcí ve vybraných situacích.

Dramatizace

Dramatizace zkonkrétňuje učivo, umožňuje prožití, usnadňuje hlouběji pochopit obsah dramatizované látky, oživit ji, vyvolat o ni hlubší zájem, dobře si ji zapamatovat, rozvíjet tvořivost studentů. Spolu s vědomostmi si studenti osvojují četné dovednosti (organizační, intelektové, komunikativní), učí se vystupovat před druhými lidmi, ztrácejí ostych i před veřejností.

[6][17][14][13][20][4]

3 FORMULÁŘ PREKONCEPTU VYUČOVÁNÍ

Jednotlivá témata budou zpracována do formuláře prekonceptu smíšené vyučovací hodiny. V první části tabulky budou vypsány základní charakteristiky uvažovaného vyučování. Při výběru vzdělávacích a výchovných cílů se bude vycházet z jednotlivých témat. Zde bude stanoveno, jaké úrovně zejména vzdělávacích cílů má být dosaženo po absolvování přednášky a semináře.

V druhé části formuláře budou vypsány fáze a stručný obsah uvažovaného vyučování. Prolog je začátek vyučovací hodiny a měl by obsahovat záměry vyučovací hodiny. Mobilizace předchozího poznatkového systému zahrnuje opakování předchozího učiva a jeho utřídění. Vzbuzení zájmu na straně studentů a zjištění, jaké úsilí je třeba vydat ke splnění daných cílů, je v části motivace (stimulace). Přiblížení nových poznatků a informací probíraného učiva je v části exponování nových poznatků. Pro trvalejší zapamatování a upevnění probíraného učiva je důležitá fáze fixace nového učiva. Jedná se o systematizaci, upevnění a včlenění nového učiva do poznatkové struktury. [10]

K závěrečné části vyučování patří procvičování a opakování nového učiva. Zde lze zjistit nakolik studenti porozuměli probíranému učivu. Vyučování je zakončeno částí komparace, v níž si vyučující formou společné úvahy se studenty zjistí hloubku jejich získaných znalostí. [18]

V praktické části, kde budou prezentovány jednotlivé koncepty vyučování, bude využito prekonceptu vyučování, který bude přizpůsoben potřebám jednotlivých forem výuky předmětu Mikroekonomie.

Základní charakteristiky uvažovaného vyučování*Tab. 2. Vzor formuláře prekonceptu vyučování [18]*

Škola – výchovné zařízení:			Třída:
Školní rok:	Předmět:	Vyuč. hodina:	Typ hodiny:
Den:	Měsíc:	Rok:	Poznámky:
Používané materiály a pomůcky:			
Výukové metody:			
Cíle:			
Konkrétní učivo:			
Pojmy:			
Výstupní znalosti:			
Poznámky:			

Tab. 3. Fáze a stručný obsah uvažovaného vyučování [18]

Prolog	
Mobilizace předchozího poznatkového systému	
Motivace (stimulace)	
Exponování nových poznatků	
Fixace nového učiva	
Procvičení a opakování	
Komparace	

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 CHARAKTERISTIKA STUDIJNÍHO PŘEDMĚTU

Název studijního předmětu je Mikroekonomie. Předmět je vyučován na Západomoravské vysoké škole o.p.s. v Třebíči ve studijních programech Management a marketing, Veřejnoprávní studia, Informační management a Aplikované informační technologie. Je určen pro studenty prvního ročníku v rozsahu dvou hodin přednášek a dvou hodin seminářů týdně. Předmět je vyučován v letním i zimním semestru, v závislosti na studijním programu.

4.1 Anotace předmětu a tématický plán výuky

Cílem předmětu je seznámit studenty se základními ekonomickými pojmy na úrovni individuálních subjektů. Je východiskem pro studium dalších ekonomických disciplín. Jeho studium umožní také praktickou orientaci v ekonomickém rozhodování a přispívá k rozvoji abstraktního myšlení. Seznamuje se základními principy - využíváním mezních veličin, zákonem klesajících mezních výnosů a užitků, pojmem nákladů obětované příležitosti, vymezením paretovskeho optima. Předmět seznamuje studenty s určováním optima spotřebitele, s rozhodováním spotřebitele v situaci omezeného množství důchodu. Předmět mikroekonomie se zabývá teorií firmy, dokonalou a nedokonalou konkurencí, určováním optima firmy v jednotlivých konkurenčních prostředích. To vše bude vysvětlováno jak prostřednictvím matematických, tak grafických modelů. Zahrnuje též mikroekonomickou roli státu. Vysvětluje studentům roli státu uváděním praktických příkladů a zákonitostí. Prostřednictvím předmětu mikroekonomie by měl být student schopen uvést teoreticky poznané skutečnosti do praxe.

Předmět: Mikroekonomie

Ročník: první

Počet týdnů: 13

Forma studia: prezenční

Rozsah výuky: 2 – 2 – 0

Ukončení: zápočet, zkouška

Náplň předmětu: Úvod do ekonomie, Trh a tržní mechanismus, Chování spotřebitele, Faktory určující poptávku, Chování firmy, Rovnováha dokonalekonkurenčního trhu, Monopol, Oligopol a monopolní konkurence, Úvod do trhu výrobních faktorů, Trh půdy, Trh práce, Trh kapitálu, Tržní selhání, Mikroekonomické zásahy státu do trhu.

5 KONCEPTY PŘEDNÁŠEK

V následujících podkapitolách jsou představeny vypracované koncepty vyučování pro předmět Mikroekonomie. V první části je využito upraveného prekonceptu vyučování pro tematické pokrytí přednášek pro studenty předmětu. Důraz je kladen na cíle, používané pomůcky a metody výuky. Pozornost je věnována i stanovení úrovně výstupních znalostí a obsahu uvažovaného vyučování.

Pro přednášky jsou využívány následující metody (jsou uvedeny v konceptu vyučování): monologické metody – přednes vyučujícího; metody dialogické – reakce studentů na dotazy vyučujícího; frontální výuka; využití metod z hlediska fází výchovně vzdělávacího procesu - metody motivační, expoziční. [10]

5.1 Úvod do ekonomie

Tab. 4. Základní charakteristiky vyučování k tématu Úvod do ekonomické teorie

Škola – výchovné zařízení: ZMVŠ o.p.s. Třebíč			Třída: 1. ročník
Školní rok: 2012/2013	Předmět: Mikroekonomie	Vyuč. hodina: 1. a 2.	Typ hodiny: osvojování nových dovedností a znalostí
Den: -	Měsíc: -	Rok: -	Poznámky: přednáška
<p>Používané materiály a pomůcky: elektronická prezentace, zpětný dataprojektor, notebook, čelní promítací plátno, čelní tabule a fixy, ukazovátko.</p>			
<p>Výukové metody: monologické metody, metody slovní, metody motivační, expoziční (přímý přenos), fixační, dialogické metody, frontální výuka.</p>			
<p>Cíle: po absolvování přednášky a navazujícího semináře studenti umí:</p> <ul style="list-style-type: none"> • definovat a interpretovat základní pojmy týkající se ekonomie jako vědní disciplíny, systémů ekonomické organizace společnosti, výroby a její efektivity; • diskutovat o problematice vzniku a vývoji ekonomie jako vědní disciplíny; • analyzovat na základní úrovni efektivnost výroby, zákon klesajících výnosů a zákon výnosů z rozsahu; • uvědomují si důležitost mikroekonomie v systému nejen ekonomických věd; • chápou důležitost studia ekonomie. 			
Konkrétní učivo: Úvod do ekonomické teorie			
<p>Pojmy: ekonomie, ekonomika, mikroekonomie, makroekonomie, mezoekonomie, pozitivní a normativní ekonomie, hospodářský liberalismus, kapitalismus, protekcionismus, keynesiánství, monetarismus, výrobek a služba, statky volné a ekonomické, výroba, výrobní faktory, efektivnost výroby.</p>			
<p>Výstupní znalosti studentů:</p> <ul style="list-style-type: none"> • definovat ekonomii jako vědu a vymezit její obory; • vyjmenovat a popsat typy výrobních faktorů; • pamatovat si principy zákonů efektivnosti výroby pro dlouhé a krátké období; • shrnout významné momenty a osoby z historického vývoje ekonomického myšlení. 			

Tab. 5. Fáze a stručný obsah výučování k tématu Úvod do ekonomie

Prolog:	Osnova přednášky: <ol style="list-style-type: none"> 1 Předmět ekonomické teorie <ol style="list-style-type: none"> 1.1 Definice ekonomie 1.2 Dělení ekonomie 1.3 Vznik a vývoj ekonomie 2 Základní ekonomické otázky <ol style="list-style-type: none"> 2.1 Výrobky a služby 2.2 Statky volné a ekonomické 2.3 Výroba a výrobní faktory 2.4 Efektivnost výroby
Mobilizace předchozího poznatkového systému:	Vytvořte co nejstručnější definici ekonomie. Vyjadřují pojmy ekonomie a ekonomika totéž nebo je mezi nimi rozdíl a jaký? Co je trh, konkurence, cena?
Motivace (stimulace)	Kdy naposledy a při jaké příležitosti jste uvažovali ekonomicky?
Exponování nových poznatků	V průběhu přednášky budou studentům kladeny otázky týkající se významu a obecných principů fungování trhu a výrobních faktorů.
Fixace nového učiva:	<ul style="list-style-type: none"> • Definice ekonomie; • nejdůležitější momenty vzniku vývoje ekonomického myšlení; • výhody a nevýhody různých typů výrobních faktorů; • zákon klesajících výnosů a zákon výnosů z rozsahu.
Procvičení a opakování	Vymyslete alespoň dva konkrétní příklady statku ekonomického a volného. Do které kategorie výrobních faktorů byste zařadili kapra žijícího v rybníce a koně, který tahá poražené dřevo z lesa.
Komparace	Rozhodněte, zda je ekonomie vědou matematickou nebo společenskou a zdůvodněte své tvrzení.

5.2 Trh a tržní mechanismus

Tab. 6. Základní charakteristiky vyučování k tématu Trh a tržní mechanismus

Škola – výchovné zařízení: ZMVŠ o.p.s. Třebíč			Třída: 1. ročník
Školní rok: 2012/2013	Předmět: Mikroekonomie	Vyuč. hodina: 5. a 6.	Typ hodiny: osvojování nových dovedností a znalostí
Den: -	Měsíc: -	Rok: -	Poznámky: přednáška
<p>Používané materiály a pomůcky: elektronická prezentace, zpětný dataprojektor, notebook, čelní promítací plátno, čelní tabule a fixy, ukazovátko.</p>			
<p>Výukové metody: monologické metody, metody slovní, metody motivační, expoziční (přímý přenos), fixační, dialogické metody, frontální výuka.</p>			
<p>Cíle: Po absolvování přednášky a následujícího semináře studenti umí:</p> <ul style="list-style-type: none"> • definovat pojmy trh, konkurence, domácnost, firma, stát; • klasifikovat typy trhů a formy konkurence; • rozlišit jednotlivé tržní subjekty a srovnat jejich výdaje a příjmy, role na jednotlivých trzích; • zakreslit a interpretovat schéma dvousektorové evoluční ekonomiky; • reprodukovat tři základní otázky ekonomické organizace lidské společnosti a objasnit jejich význam pro jednotlivé druhy ekonomik (tržní, příkazové, zvykové, smíšené); • vysvětlit princip fungování dokonalé konkurence a zdůvodnit její nutnost pro mikroekonomické analýzy. 			
Konkrétní učivo: Trh a tržní mechanismus			
<p>Pojmy: dělba práce, trh, tržní subjekty, tržní, zvykový, příkazový, a smíšený ekonomický systém, konkurence, hospodářská soutěž, dokonalá konkurence, monopol, oligopol, monopolní konkurence, monopson.</p>			
<p>Výstupní znalosti studentů:</p> <ul style="list-style-type: none"> • objasnit souvislost dělby práce a vzniku trhů; • reprodukovat typy trhů a ke každému znát příklad z reality; • použít charakteristiky o tržních subjektech při konstrukci schématu dvousektorové evoluční ekonomiky; • porovnat výhody a nevýhody jednotlivých systémů ekonomické organizace společnosti a ke každému znát příklad; • definovat pojem konkurence a její formy; • vyvodit důsledky dokonalé konkurence. 			

Tab. 7: Fáze a stručný obsah výučování k tématu Trh a tržní mechanismus

Prolog:	Osnova přednášky: <ol style="list-style-type: none"> 1 Trh a tržní mechanismus <ol style="list-style-type: none"> 1.1 Dělbba práce 1.2 Trh 1.3 Tržní subjekty 1.4 Funkce trhu 2 Konkurence <ol style="list-style-type: none"> 2.1 Hospodářská soutěž 2.2 Dokonalá konkurence 2.3 Nedokonalá konkurence a její formy
Mobilizace předchozího poznatkového systému:	Vyjmenujte a popište jednotlivé výrobní faktory. Jaké jsou dvě vlastnosti, které určují, zda-li se jedná o statek ekonomický nebo volný? Definiujte zákon klesajících výnosů a výnosů z rozsahu.
Motivace (stimulace)	Ve kterém typu ekonomiky by jste chtěli být do konce svého života, v příkazovém, tržním, nebo zvykovém? Existuje i jiná alternativa za uvedené tři systémy?
Exponování nových poznatků	V průběhu přednášky budou studentům kladeny otázky týkající se významu a obecných principů fungování trhu a studenti budou vybízeni k doplňování příkladů z praxe k jednotlivým typům konkurence.
Fixace nového učiva:	<ul style="list-style-type: none"> • Definice pojmů trh, konkurence; • srovnání jednotlivých typů ekonomické organizace společností; • určení tržních subjektů pomocí určení jejich role na jednotlivých trzích; • předpoklady, princip, důsledky a význam dokonalé konkurence; • charakteristika jednotlivých forem nedokonalé konkurence na straně nabídky na trhu výrobků a služeb.
Procvičení a opakování	Kdy mohlo dojít ke vzniku dělby práce? Kdy a proč hypoteticky došlo ke vzniku prvních „peněz“? V jaké roli vystupuje stát na trhu výrobků a služeb a na trhu výrobních faktorů? Do kterého typu konkurence lze zařadit aukce a dražby?
Komparace	Rozhodněte, která forma nedokonalé konkurence na straně nabídky na trhu výrobků a služeb je z celospolečenského hlediska nejméně efektivní.

5.3 Chování spotřebitele a odvození poptávky

Tab. 8. Základní charakteristiky vyučování k tématu Chování spotřebitele a odvození poptávky

Škola – výchovné zařízení: ZMVŠ o.p.s. Třebíč			Třída: 1. ročník
Školní rok: 2012/2013	Předmět: Mikroekonomie	Vyuč. hodina: 9. a 10.	Typ hodiny: osvojování nových dovedností a znalostí
Den: -	Měsíc: -	Rok: -	Poznámky: přednáška
<p>Používané materiály a pomůcky: elektronická prezentace, zpětný dataprojektor, notebook, čelní promítací plátno, čelní tabule a fixy, ukazovátko.</p>			
<p>Výukové metody: monologické metody, metody slovní, metody motivační, expoziční (přímý přenos), fixační, dialogické metody, frontální výuka.</p>			
<p>Cíle: Po absolvování přednášky a následujícího semináře studenti umí:</p> <ul style="list-style-type: none"> • definovat pojem užitek; • vymezit vlastnosti spotřebitele; • specifikovat kardinalistický a ordinalistický přístup měření užitku; • odvodit křivku poptávky za předpokladu přímé měřitelnosti užitku; • odvodit křivku poptávky za předpokladu nepřímé měřitelnosti užitku. 			
Konkrétní učivo: Chování spotřebitele a odvození poptávky			
<p>Pojmy: spotřebitel, užitek, potřeba, přebytek spotřebitele, zákon klesajícího mezního užitku, celkový užitek, optimum spotřebitele, indifferenční křivka, indifferenční mapa, mezní míra substituce, rozpočtová linie.</p>			
<p>Výstupní znalosti studentů:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vysvětlit pojem užitek a zdůvodnit přístupy jeho měření; • slovně, matematicky a graficky vyjádřit mezní a celkový užitek; • slovně, matematicky a graficky vyjádřit indifferenční křivku, rozpočtovou linii a pomocí nich odvodit optimum spotřebitele; • využít bodu optima spotřebitele v indifferenční analýze k sestrojení křivky poptávky. 			

Tab. 9: Fáze a stručný obsah výučování k tématu Chování spotřebitele a odvození poptávky

Prolog:	<p>Osnova přednášky:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Chování spotřebitele <ol style="list-style-type: none"> 1.1 Determinace spotřebitele a užitku 1.2 Měření užitku 1.3 Kardinalisté <ol style="list-style-type: none"> 1.3.1 Celkový, mezní užitek, přebytek spotřebitele 1.3.2 Optimum spotřebitele 1.3.3 Odvození křivky poptávky 1.4 Ordinalisté <ol style="list-style-type: none"> 1.4.1 Indiferenční analýza 1.4.2 Optimum spotřebitele 1.4.3 Odvození křivky poptávky
Mobilizace předchozího poznatkového systému:	<p>V jaké roli vystupuje spotřebitel na trhu výrobků a služeb a na trhu výrobních faktorů? Jaké znáte typy konkurence na staně poptávky na trhu výrobků a služeb?</p>
Motivace (stimulace)	<p>Vysvětlení problematiky měření užitku na příkladu spotřeby statků pro studenty oblíbených nebo jinak zajímavých.</p>
Exponování nových poznatků	<p>V průběhu přednášky budou studenti nuceni k vyjádření jedné reality trojí formou: slovně, matematicky a graficky.</p>
Fixace nového učiva:	<ul style="list-style-type: none"> • Lze užitek měřit přímo? Jak? • Výběr bodu optima z množiny bodů v indiferenční mapě a zdůvodnit svůj výběr. • Převést informace z indiferenční mapy do grafu poptávkové křivky a načrtnout křivku poptávky.
Procvičení a opakování	<p>Uveďte příklady spotřebních situací, kdy se neodiskutovatelně projeví zákon klesajícího mezního užitku. Může mezní užitek nabývat záporných hodnot?</p>
Komparace	<p>Který přístup měření užitku (kardinalistický nebo ordinalistický) se vám jeví přesnější, praktičtější?</p>

5.4 Faktory určující poptávku

Tab. 10. Základní charakteristiky vyučování k tématu *Faktory určující poptávku*

Škola – výchovné zařízení: ZMVŠ o.p.s. Třebíč			Třída: 1. ročník
Školní rok: 2012/2013	Předmět: Mikroekonomie	Vyuč. hodina: 13. a 14	Typ hodiny: osvojování nových dovedností a znalostí
Den: -	Měsíc: -	Rok: -	Poznámky: přednáška
<p>Používané materiály a pomůcky: elektronická prezentace, zpětný dataprojektor, notebook, čelní promítací plátno, čelní tabule a fixy, ukazovátko.</p>			
<p>Výukové metody: monologické metody, metody slovní, metody motivační, expoziční (přímý přenos), fixační, dialogické metody, frontální výuka.</p>			
<p>Cíle: Po absolvování přednášky a následujícího semináře studenti umí:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vyvodit účinky působení konkrétních faktorů na křivku poptávky a tyto účinky vyjádřit slovně a graficky; • klasifikovat typické kategorie statků vztahující se k určení změn poptávky; • definovat cenovou elasticitu poptávky; • využít poznatky o kategorizaci statků při hledání příkladů pro jednotlivé typy elasticity; • rozčlenit poptávkový vztah dle velikosti trhu. 			
Konkrétní učivo: Faktory určují poptávku			
<p>Pojmy: substituční a důchodový efekt; statky nezávislé, substituční, komplementární, nezbytné, luxusní, méněcenné; cenová, důchodová, křížová elasticita poptávky.</p>			
<p>Výstupní znalosti studentů:</p> <ul style="list-style-type: none"> • popsat účinek substitučního a důchodového efektu na poptávku a zakreslit jej do grafu; • vyjádřit slovně a graficky účinek změny cen jiných statků na poptávku; • definovat statky nezávislé, substituční a komplementární obecně a uvést k nim konkrétní příklady; • vyjádřit slovně a graficky účinek změny důchodu spotřebitele na poptávku; • definovat statky nezbytné, luxusní a méněcenné obecně a uvést k nim konkrétní příklady; • slovně, matematicky a graficky definovat cenovou elasticitu poptávky v jejích pěti základních formách; • determinovat poptávku individuální, tržní a agregátní. 			

Tab. 11: Fáze a stručný obsah výučování k tématu Faktory určující poptávku

Prolog:	<p>Osnova přednášky:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Faktory určující poptávku <ol style="list-style-type: none"> 1.1 Vliv změn ceny statku 1.2 Vliv změn cen jiných statků 1.3 Vliv změny důchodu spotřebitele 2 Elasticita poptávky <ol style="list-style-type: none"> 2.1 Cenová elasticita poptávky 2.2 Formy cenové elasticity poptávky 3 Kategorizace poptávky vzhledem k počtu účastníků trhu
Mobilizace předchozího poznatkového systému:	<p>Co je hlavním cílem spotřebitele? Najděte souvislost mezi hlavním cílem spotřebitele a skutečností, že při růstu důchodu spotřebitele klesá poptávané množství méněcenného statku.</p>
Motivace (stimulace)	<p>Na tabuli zakreslit tabulku obecné typologie statků a zapisovat do ní příklady, které studenti vymyslí a poukázat na relativnost určení konkrétního statku jen do jedné kategorie.</p>
Exponování nových poznatků	<p>Prostředky motivace uvedené výše poslouží též jako exponování nových poznatků.</p>
Fixace nového učiva:	<p>Podle obecného vzorce cenové elasticity poptávky odvoďte vzorce důchodové a křížové elasticity poptávky.</p>
Procvičení a opakování	<p>Zakreslete všechny formy cenové elasticity poptávky a rozhodněte, ke které formě se dá jako příkladu použít statku luxusního a nezbytného. Zdůvodněte svou volbu.</p>
Komparace	<p>Který z efektů má podle vás větší vliv na celkovou změnu poptávaného množství, substituční nebo důchodový? Zdůvodněte své tvrzení.</p>

5.5 Chování firmy, určení nákladů

Tab. 12. Základní charakteristiky vyučování k tématu Chování firmy a určení nákladů

Škola – výchovné zařízení: ZMVŠ o.p.s. Třebíč			Třída: 1. ročník
Školní rok: 2012/2013	Předmět: Mikroekonomie	Vyuč. hodina: 17. a 18	Typ hodiny: osvojování nových dovedností a znalostí
Den: -	Měsíc: -	Rok: -	Poznámky: přednáška
<p>Používané materiály a pomůcky: elektronická prezentace, zpětný dataprojektor, notebook, čelní promítací plátno, čelní tabule a fixy, ukazovátko.</p>			
<p>Výukové metody: monologické metody, metody slovní, metody motivační, expoziční (přímý přenos), fixační, dialogické metody, frontální výuka.</p>			
<p>Cíle: Po absolvování přednášky a následujícího semináře studenti umí:</p> <ul style="list-style-type: none"> • chápu cíle a význam firmy na trhu; • objasnit čím je určena pro firmu délka uvažovaného období; • objasnit úlohu ekonomického zisku pro chování firmem; • prokázat platnost zákona klesajících mezních výnosů pomocí produkční analýzy; • orientovat se v nákladových kategoriích pro krátké období; • odvodit celkové náklady pro dlouhé období; • demonstrovat rozdíl mezi celkovými náklady firmy v dlouhém a krátkém období. 			
<p>Konkrétní učivo: Chování firmy a určení nákladů</p>			
<p>Pojmy: explicitní a implicitní náklady; účetní a ekonomický zisk; celkový, průměrný a mezní produkt; celkové, průměrné a mezní náklady; variabilní a fixní náklady; izokosta; izokvanta; mezní míra technické substituce; nákladové optimum firmy; substituční a produkční efekt.</p>			
<p>Výstupní znalosti studentů:</p> <ul style="list-style-type: none"> • určit, čím je dáno pro firmu velmi krátké, krátké, dlouhé a velmi dlouhé období; • vysvětlit podstatu explicitních a implicitních nákladů, znát k nim konkrétní příklady; • specifikovat úlohu účetního a ekonomického zisku pro rozhodování firmy; • slovně, matematicky a graficky definovat celkový, průměrný a mezní produkt; • slovně, matematicky a graficky definovat celkové, průměrné a mezní náklady; • slovně, matematicky a graficky definovat variabilní a fixní náklady a znát k nim konkrétní příklady; • slovně, matematicky a graficky definovat průměrné fixní, průměrné variabilní náklady; • slovně, matematicky a graficky definovat izokostu a izokvantu; • slovně a matematicky vyjádřit mezní míru substituce a určit její význam pro izokvantu; 			

- sestrojit bod rovnováhy výrobce a na jeho základě odvodit křivku celkových nákladů pro dlouhé období.

Tab. 13: Fáze a stručný obsah výučování k tématu Chování firmy a určení nákladů

Prolog:	<p>Osnova přednášky:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Základní pojmy <ol style="list-style-type: none"> 1.1 Obecná charakteristika firmy 1.2 Určení délky období pro rozhodování rirmy 1.3 Cíle firmy 2 Produkční analýza v krátkém období 3 Náklady v krátkém období 4 Náklady v dlouhém období
Mobilizace předchozího poznatkového systému:	<p>Proveďte výčet, co všechno musí firma hypoteticky zahrnovat do nákladů. Zakreslete schéma výroby, zaměřte se na důkladné vyjádření výrobních faktorů.</p>
Motivace (stimulace)	<p>Grafické odvozování křivek pomocí produkčních údajů smyšlené firmy: „Představte si, že jste majiteli malého pivovaru... „</p>
Exponování nových poznatků	<p>Prostředky motivace uvedené výše poslouží též jako exponování nových poznatků.</p>
Fixace nového učiva:	<ul style="list-style-type: none"> • Na čelní tabuli znovu přehledně zakreslit všechny odvozené křivky, zapsat k nim příslušné vzorce. • Zopakovat význam veličin pro dlouhé a krátké období. <p>Účelem toho je studentům usnadit vytvoření přehledu a systému v nových pojmech, kterých je kapitole obzvlášť hodně.</p>
Procvičení a opakování	<p>Do přehledu veličin vytvořeného na čelní tabuli budou studenti vpisovat konkrétní příklady, které k jednotlivým nákladovým kategoriím vymysleli.</p>
Komparace	<p>U každé nákladové a produkční veličiny uvedené v přehledu na čelní tabuli musí studenti rozhodnout, zda-li její vývoj určuje zákon klesajících výnosů nebo zákon výnosů z rozsahu.</p>

5.6 Příjmy a zisk, odvození nabídky firmy

Tab. 14. Základní charakteristiky vyučování k tématu Příjmy a zisk, odvození nabídky firmy

Škola – výchovné zařízení: ZMVŠ o.p.s. Třebíč			Třída: 1. ročník
Školní rok: 2012/2013	Předmět: Mikroekonomie	Vyuč. hodina: 21. a 22.	Typ hodiny: osvojování nových dovedností a znalostí
Den: -	Měsíc: -	Rok: -	Poznámky: přednáška
<p>Používané materiály a pomůcky: elektronická prezentace, zpětný dataprojektor, notebook, čelní promítací plátno, čelní tabule a fixy, ukazovátko.</p>			
<p>Výukové metody: monologické metody, metody slovní, metody motivační, expoziční (přímý přenos), fixační, dialogické metody, frontální výuka.</p>			
<p>Cíle: Po absolvování přednášky a následujícího semináře studenti umí:</p> <ul style="list-style-type: none"> • využít znalosti o dokonalé konkurenci při definování příjmů firmy; • vymezit podmínky optimálního objemu produkce ve firmě pomocí mezních i celkových veličin a analyzovat příčiny a důsledky nerovnovážného objemu produkce; • pomocí analýzy bodu uzavření firmy graficky odvodit křivku poptávky; • pomocí analýzy bodu zvratu graficky odvodit křivku poptávky. 			
Konkrétní učivo: Příjmy a zisk, odvození nabídky firmy			
<p>Pojmy: celkový, průměrný a mezní příjem firmy; bod uzavření firmy, bod zvratu; cenová elasticita nabídky.</p>			
<p>Výstupní znalosti studentů:</p> <ul style="list-style-type: none"> • slovně, matematicky a graficky definovat celkový, mezní a průměrný příjem firmy v dokonalé konkurenci; • slovně, matematicky a graficky definovat podmínky optimální výše výstupu firmy v prostředí dokonalé konkurence, a to s využitím celkových, mezních veličin a křivky zisku; • slovně a graficky vyjádřit rozdíl mezi poptávkou individuální a tržní v prostředí dokonalé konkurence; • slovně, matematicky a graficky determinovat bod uzavření firmy a pomocí této analýzy odvodit křivku individuální nabídky pro krátké období; • slovně, matematicky a graficky determinovat bod zvratu a pomocí této analýzy odvodit křivku individuální nabídky pro dlouhé období; • vyjmenovat faktory určující polohu křivky nabídky; • pomocí cenové elasticity nabídky odvodit tvar křivky nabídky; • determinovat nabídku individuální, tržní a agregátní. 			

Tab. 15: Fáze a stručný obsah výučování k tématu *Příjmy a zisk, odvození nabídky firmy*

Prolog:	<p>Osnova přednášky:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Příjmy firmy v dokonalé konkurenci 2 Zisk firmy 3 Determinace rovnovážného produktu v prostředí dokonalé konkurence 4 Odvození křivky nabídky <ol style="list-style-type: none"> 4.1 Analýza bodu zvratu 4.2 Analýza bodu uzavření firmy 4.3 Faktory určující polohu a tvar křivky nabídky 4.4 Kategorizace nabídky vzhledem počtu účastníků trhu
Mobilizace předchozího poznatkového systému:	<p>Definujte podmínky vzniku dokonalé konkurenčního trhu, vysvětlete jak se budou chovat nakupující a prodávající subjekty v těchto specifických podmínkách a vyvoďte jaké důsledky bude mít jejich chování na utváření ceny na trhu a na efektivnost využití výrobních faktorů.</p> <p>Krátké připomenutí všech nákladových i příjmových veličin pro krátké období a zapsání jejich vzorců na kraj tabule, kde zůstanou po celou hodinu. Stejně tak matematické vyjádření podmínky optima výrobce.</p>
Motivace (stimulace)	Příklad z minulé hodiny o hypotetickém minipivovaru je rozvíjen i při demonstrování analýzy bodu zvratu a bodu uzavření firmy.
Exponování nových poznatků	Prostředky motivace uvedené výše poslouží též jako exponování nových poznatků.
Fixace nového učiva:	Po definování faktorů určujících polohu a tvar křivky poptávky budou jednotlivé faktory měněny v různých směrech a studenti budou odvozovat a zakreslovat účinky toho na podobu nabídkové křivky.
Procvičení a opakování	Odvozování bodu zvratu a bodu uzavření firmy pro jinou hypotetickou firmu s jinými nákladovými a příjmovými hodnotami.
Komparace	Odhadněte, které faktory mají největší vliv na změnu polohy křivky nabídky: náklady, změny cen jiného zboží, počasí, politická situace, mezinárodní vztahy apod. Svě tvrzení zdůvodněte.

5.7 Rovnováha trhu za podmínek dokonalé konkurence

Tab. 16. Základní charakteristiky vyučování k tématu Rovnováha trhu za podmínek dokonalé konkurence

Škola – výchovné zařízení: ZMVŠ o.p.s. Třebíč			Třída: 1. ročník
Školní rok: 2012/2013	Předmět: Mikroekonomie	Vyuč. hodina: 25. a 26.	Typ hodiny: osvojování nových dovedností a znalostí
Den: -	Měsíc: -	Rok: -	Poznámky: přednáška
<p>Používané materiály a pomůcky: elektronická prezentace, zpětný dataprojektor, notebook, čelní promítací plátno, čelní tabule a fixy, ukazovátko.</p>			
<p>Výukové metody: monologické metody, metody slovní, metody motivační, expoziční (přímý přenos), fixační, dialogické metody, frontální výuka.</p>			
<p>Cíle: Po absolvování přednášky a následujícího semináře studenti umí:</p> <ul style="list-style-type: none"> • definovat tržní rovnováhu a zdůvodnit její efektivnost; • zdůvodnit ochotu ekonomických subjektů účastnit se směny; • pomocí změn křivek nabídky a poptávky graficky demonstrovat účinky vnějších a vnitřních faktorů na změnu tržní rovnováhy. 			
Konkrétní učivo: Rovnováha trhu za podmínek dokonalé konkurence			
<p>Pojmy: rovnovážná cena, rovnovážné množství statku; převis nabídky, převis poptávky; přebytek spotřebitele a výrobce; konvergující, divergující a oscilující pavučinový teorém.</p>			
<p>Výstupní znalosti studentů:</p> <ul style="list-style-type: none"> • slovně a graficky definovat tržní rovnováhu; • slovně a graficky vyjádřit převis nabídky nebo poptávky na trhu a vyvodit z toho účinky na tržní cenu a na chování tržních subjektů; • slovně a graficky objasnit přebytek spotřebitele a přebytek výrobce; • slovně a graficky určit změnu tržní rovnováhy v závislosti na délce uvažovaného období; • slovně a graficky určit změnu tržní rovnováhy při současné změně nabídky i poptávky v různých směrech; • zahrnout do uvažování o tržní rovnováze i časový nesoulad mezi reakcí spotřebitelů a výrobců na aktuální situaci na trhu a odvodit teorém pavučiny konvergentní a divergentní. 			

Tab. 17: Fáze a stručný obsah výučování k tématu Rovnováha trhu za podmínek dokonalé konkurence

Prolog:	<p>Osnova přednášky:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Determinace tržní rovnováhy 2 Výhody ze směny <ol style="list-style-type: none"> 2.1 Přebytek spotřebitele 2.2 Přebytek výrobce 3 Změny tržní rovnováhy <ol style="list-style-type: none"> 3.1 Délka uvažovaného období 3.2 Současná změna nabídky i poptávky 3.3 Teorém pavučiny
Mobilizace předchozího poznatkového systému:	<p>Co je cílem spotřebitele? Jak spotřebitel určí, kolik statku má nakoupit při konkrétní ceně, aby dosáhl svého cíle? Co je cílem výrobce? Jak určí výrobce, kolik statku při konkrétní ceně má nabízet?</p>
Motivace (stimulace)	<p>Předložení důkazů o dopadech tržní nerovnováhy na společnost. Seznámení studentů s existencí stínové ekonomiky a jejích forem i s příklady a statistickými údaji.</p>
Exponování nových poznatků	<p>Studenti po vyvolání chodí k čelní tabuli a zakreslují změnu tržní rovnováhy podle zadání učitele. Ostatní studenti pak mají vzniklé tržní situace shodnotit.</p>
Fixace nového učiva:	<p>Čím se na trhu projevuje rovnovážná a nerovnovážná situace? Jaké jsou mikroekonomické důvody směny?</p>
Procvičení a opakování	<p>Zamyslete se nad dopady na rovnováhu trhu, jestliže se bude měnit také elasticita nabídky nebo poptávky nebo obou zároveň.</p>
Komparace	<p>Vyjádřete slovně i graficky nejdůležitější rozdíly mezi konvergující a divergující pavučinou.</p>

5.8 Nedokonalá konkurence, monopol

Tab. 18. Základní charakteristiky vyučování k tématu Nedokonalá konkurence, monopol

Škola – výchovné zařízení: ZMVŠ o.p.s. Třebíč			Třída: 1. ročník
Školní rok: 2012/2013	Předmět: Mikroekonomie	Vyuč. hodina: 29. a 30.	Typ hodiny: osvojování nových dovedností a znalostí
Den: -	Měsíc: -	Rok: -	Poznámky: přednáška
<p>Používané materiály a pomůcky: elektronická prezentace, zpětný dataprojektor, notebook, čelní promítací plátno, čelní tabule a fixy, ukazovátko.</p>			
<p>Výukové metody: monologické metody, metody slovní, metody motivační, expoziční (přímý přenos), fixační, dialogické metody, frontální výuka.</p>			
<p>Cíle: Po absolvování přednášky a následujícího semináře studenti umí:</p> <ul style="list-style-type: none"> • reprodukovat příčiny vzniku nedokonalé konkurence na trhu; • diskutovat o účincích nedokonalé konkurence na chování tržních subjektů; • charakterizovat vybrané formy nedokonalé konkurence; • navrhnout příklady z reality pro monopol přirozený, přírodní a administrativní; • graficky určit velikost monopolního zisku a dokázat tak míru jeho neefektivnosti; • zdůvodnit proč nelze sestavit nabídkovou křivku monopolu; • srovnat klady a zápory konkrétních nástrojů pro regulaci monopolu. 			
Konkrétní učivo: Nedokonalá konkurence, monopol			
<p>Pojmy: monopolní síla; Lernerův index; monopol administrativní, přirozený a přírodní; alokační a výrobní neefektivnost monopolu; náklady mrtvé váhy; monopolní zisk.</p>			
<p>Výstupní znalosti studentů:</p> <ul style="list-style-type: none"> • definovat monopolní sílu a na základě toho formulovat účinky nedokonalé konkurenčního prostředí na tvorbu tržní ceny statku; • vyjmenovat hlavní příčiny vzniku nedokonalé konkurence; • slovně, matematicky a graficky definovat příjmy firmy v nedokonalé konkurenci; • vymezit tři typy monopolu a přiřadit k nim příklady z reality; • slovně a graficky stanovit optimální objem produkce a úroveň ceny u monopolu; • pomocí grafické analýzy přebytku spotřebitele a výrobce u monopolu prokázat jeho neefektivnost; • zdůvodnit, proč nelze sestavit křivku nabídky monopolu; • vysvětlit účinky vybraných regulačních opatření monopolu. 			

Tab. 19: Fáze a stručný obsah výučování k tématu *Nedokonalá konkurence, monopol*

Prolog:	Osnova přednášky: <ol style="list-style-type: none"> 1 Obecná charakteristika nedokonalé konkurence <ol style="list-style-type: none"> 1.1 Příčiny vzniku 1.2 Účinky nedokonalé konkurence na formování ceny 1.3 Formy nedokonalé konkurence 2 Příjmy firmy v nedokonalé konkurenci 3 Charakteristika monopolu a jeho formy <ol style="list-style-type: none"> 3.1 Určení objemu produkce a ceny monopolu 3.2 Křivka nabídky monopolu 3.3 Neefektivnost monopolu 3.4 Regulace monopolu
Mobilizace předchozího poznatkového systému:	Jak je určována cena statku v podmínkách dokonalé konkurence? Vysvětlíte pojmy a najděte příklady z praxe pro tržní struktury: monopson, duopol, bilaterální monopol.
Motivace (stimulace)	Existují i nějaké pozitivní dopady existence monopolu na trhu?
Exponování nových poznatků	Graficky demonstруйте příčiny nemožnosti sestrojít křivku nabídky u monopolu.
Fixace nového učiva:	Při vysvětlování konstrukce grafu monopolu na čelní tabuli kláste důraz (i grafický – barevné fixy) na nalezení správného bodu optima a následné odvození úrovně ceny. Vše dělat velmi pomalu a u důležitých momentů výkladu dělat mikropauzy.
Procvičení a opakování	Najděte co nejvíce příkladů monopolních firem z okolí vašeho bydliště.
Komparace	Za pomoci analýzy přebytku spotřebitele a výrobce srovnáte míru neefektivnosti monopolu oproti dokonalé konkurenci

5.9 Oligopol, monopolní konkurence

Tab. 20. Základní charakteristiky vyučování k tématu Oligopol, monopolní konkurence

Škola – výchovné zařízení: ZMVŠ o.p.s. Třebíč			Třída: 1. ročník
Školní rok: 2012/2013	Předmět: Mikroekonomie	Vyuč. hodina: 33. a 34.	Typ hodiny: osvojování nových dovedností a znalostí
Den: -	Měsíc: -	Rok: -	Poznámky: přednáška
<p>Používané materiály a pomůcky: elektronická prezentace, zpětný dataprojektor, notebook, čelní promítací plátno, čelní tabule a fixy, ukazovátko.</p>			
<p>Výukové metody: monologické metody, metody slovní, metody motivační, expoziční (přímý přenos), fixační, dialogické metody, frontální výuka.</p>			
<p>Cíle: Po absolvování přednášky a následujícího semináře studenti umí:</p> <ul style="list-style-type: none"> • obecně charakterizovat oligopol; • popsat oligopol koluzivní a oligopol s dominantní firmou, přiřadit k nim příklady z reality a zhodnotit míru jejich neefektivity; • obecně charakterizovat monopolní konkurenci; • popsat monopolní konkurenci v krátkém i dlouhém období; • zhodnotit míru neefektivity monopolní konkurence. 			
Konkrétní učivo: Oligopol, monopolní konkurence			
<p>Pojmy: koluzivní oligopol, nekoluzivní oligopol, oligopol s dominantní firmou, konkurenční lem, OPEC.</p>			
<p>Výstupní znalosti studentů:</p> <ul style="list-style-type: none"> • slovně definovat koluzivní oligopol a uvést příklad; • slovně a graficky vymezit oligopol s dominantní firmou a uvést příklad; • slovně a graficky vymezit rozhodování firmy v monopolní konkurenci o objemu a ceně produkce a to pro krátké i dlouhé období. 			

Tab. 21: Fáze a stručný obsah výučování k tématu Oligopol, monopolní konkurence

Prolog:	Osnova přednášky: <ol style="list-style-type: none"> 1 Oligopol <ol style="list-style-type: none"> 1.1 Koluzivní oligopol 1.2 Oligopol s dominantní firmou 2 Monopolní konkurence <ol style="list-style-type: none"> 2.1 Krátké období 2.2 Dlouhé období
Mobilizace předchozího poznatkového systému:	Jaké znáte necenové prostředky konkurenčního boje? V čem spočívá činnost Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže?
Motivace (stimulace)	Co je to OPEC? Jak funguje politika stanovování cen ropy a těžebních plánů?
Exponování nových poznatků	Studentům je uvedeno několik firem a jejich úkolem je určit, ke které formě konkurence přísluší.
Fixace nového učiva:	Při vysvětlování konstrukce grafů oligopolu s dominantní firmou a monopolní konkurence pro krátké i dlouhé období na čelní tabuli klást důraz (i grafický – barevné fixy) na nalezení správného bodu optima a následné odvození úrovně ceny. Vše dělat velmi pomalu a u důležitých momentů výkladu dělat mikropauzy.
Procvičení a opakování	Na základě charakteristik koluzivního oligopolu se pokuste sami graficky určit jeho optimální objem produkce, cenu a zisk.
Komparace	Srovnejte míru neefektivnosti monopolu, oligopolu koluzivního i s dominantní firmou, monopolní konkurenci a dokonalou konkurenci. U všech výše uvedených struktur popište stupeň monopolní síly.

5.10 Úvod do trhu výrobních faktorů

Tab. 22. Základní charakteristiky vyučování k tématu Úvod do trhu výrobních faktorů

Škola – výchovné zařízení: ZMVŠ o.p.s. Třebíč			Třída: 1. ročník
Školní rok: 2012/2013	Předmět: Mikroekonomie	Vyuč. hodina: 37. a 38	Typ hodiny: osvojování nových dovedností a znalostí
Den: -	Měsíc: -	Rok: -	Poznámky: přednáška
<p>Používané materiály a pomůcky: elektronická prezentace, zpětný dataprojektor, notebook, čelní promítací plátno, čelní tabule a fixy, ukazovátko.</p>			
<p>Výukové metody: monologické metody, metody slovní, metody motivační, expoziční (přímý přenos), fixační, dialogické metody, frontální výuka.</p>			
<p>Cíle: Po absolvování přednášky a následujícího semináře studenti umí:</p> <ul style="list-style-type: none"> • popsat specifika trhu výrobních faktorů; • rozčlenit výdělek z použití výrobního faktoru na ekonomickou rentu a transferový výdělek; • prostřednictvím mezních nákladů na výrobní faktor a příjmu z mezního produktu odvodit poptávku po výrobním faktoru. 			
<p>Konkrétní učivo: Úvod do trhu výrobních faktorů</p>			
<p>Pojmy: transferový výdělek; ekonomická renta; příjem z mezního produktu, mezní náklad na výrobní faktor.</p>			
<p>Výstupní znalosti studentů:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znalost specifik trhu výrobních faktorů; • interpretovat účinky rovnovážné a nerovnovážné ceny na trhu výrobních faktorů; • na základě různého tvaru křivky poptávky po výrobním faktoru určit velikost ekonomické renty a transferového výděleku; • slovně, matematicky a graficky definovat příjem z mezního produktu; • slovně, matematicky a graficky definovat mezní náklady na výrobní faktor; • slovně, matematicky a graficky definovat optimální objem najmutého množství výrobního faktoru firmou; • pomocí příjmu z mezního produktu a mezních nákladů na výrobní faktor graficky a slovně odvodit poptávku firmy po výrobních faktorech. 			

Tab. 23: Fáze a stručný obsah výučování k tématu Úvod do trhu výrobních faktorů

Prolog:	<p>Osnova přednášky:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Trh výrobních faktorů <ol style="list-style-type: none"> 1.1 Rovnováha na trhu výrobních faktorů 1.2 Výdělek z použití výrobního faktoru 2 Poptávka firmy po výrobním faktoru <ol style="list-style-type: none"> 2.1 Příjem z mezního produktu 2.2 Mezní náklad na výrobní faktor 2.3 Volba optimálního objemu výrobního faktoru 2.4 Odvození křivky poptávky po výrobním faktoru
Mobilizace předchozího poznatkového systému:	<p>Jaké znáte typy trhů? Jak zní zákon klesajících výnosů a kterého období se týká?</p>
Motivace (stimulace)	<p>Demonstrace rozdělení výdělku na ekonomickou a rentu transferový výdělek na příkladu předpokládaného platového ohodnocení nějaké konkrétní osoby, která je pro studenty zajímavá (herec, politik, zpěvák, učitel, dobrovolník z řad studentů apod.)</p>
Exponování nových poznatků	<p>Grafické odvozování křivek příjmu z mezního produktu a mezních nákladů na faktor pomocí údajů smyšlené firmy: „Představte si, že jste majiteli malého pivovaru... „</p>
Fixace nového učiva:	<p>Prostředky motivace uvedené výše poslouží též jako exponování nových poznatků.</p>
Procvičení a opakování	<ul style="list-style-type: none"> • Na čelní tabuli znovu přehledně zakreslit všechny odvozené křivky, zapsat k nim příslušné vzorce. • Zopakovat vývoj veličin v dokonalé i nedokonalé konkurenci. <p>Účelem toho je studentům usnadit vytvoření přehledu v nových pojmech.</p>
Komparace	<p>Odhadněte, které faktory mají největší vliv na změnu polohy křivky poptávky po výrobním faktoru: poptávka po finální produkci, ceny, kvalita a množství ostatních vstupů nebo úroveň technologie?</p>

5.11 Trh práce

Tab. 24. Základní charakteristiky vyučování k tématu Trh práce

Škola – výchovné zařízení: ZMVŠ o.p.s. Třebíč			Třída: 1. ročník
Školní rok: 2012/2013	Předmět: Mikroekonomie	Vyuč. hodina: 41. a 42	Typ hodiny: osvojování nových dovedností a znalostí
Den: -	Měsíc: -	Rok: -	Poznámky: přednáška
<p>Používané materiály a pomůcky: elektronická prezentace, zpětný dataprojektor, notebook, čelní promítací plátno, čelní tabule a fixy, ukazovátko.</p>			
<p>Výukové metody: monologické metody, metody slovní, metody motivační, expoziční (přímý přenos), fixační, dialogické metody, frontální výuka.</p>			
<p>Cíle: Po absolvování přednášky a následujícího semináře studenti umí:</p> <ul style="list-style-type: none"> • aplikovat podmínky dokonalé konkurence na trh práce; • odvodit poptávku firmy po práci v dokonalé konkurenčním prostředí; • na základě znalosti o účincích substitučního a důchodového efektu zdůvodnit zpětně zakřivený tvar křivky individuální nabídky práce; • diskutovat o příčinách dobrovolné a nedobrovolné nezaměstnanosti; • charakterizovat slovně i graficky monopson na trhu práce a nalézt k němu příklady z reality; • oponovat proti různým prostředkům zaměstnaneckých odborových svazů pro zvýšení mezd; 			
Konkrétní učivo: Trh práce			
<p>Pojmy: mzda, plat; mezní fyzický produkt práce, příjem z mezního produktu práce, mezní náklady na práci; substituční a důchodový efekt rostoucích mezd; dobrovolná a nedobrovolná nezaměstnanost; monopson na trhu práce; minimální mzda; zaměstnanecký odborový svaz; kolektivní vyjednávání.</p>			
<p>Výstupní znalosti studentů:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vymežit specifika trhu práce; • aplikovat podmínky dokonalé konkurenčního prostředí na trh práce; • slovně, matematicky a graficky definovat mezní fyzický produkt práce; • slovně, matematicky a graficky definovat příjem z mezního produktu práce; • slovně, matematicky a graficky definovat mezní náklady na práci; • pomocí bodu optima výrobce při najímání jednotek práce slovně a graficky odvodit individuální poptávku firmy po práci; • vymežit specifika individuální nabídky práce a pomocí substitučního a důchodového efektu růstu mezd zdůvodnit její zpětně zakřivený tvar; • vysvětlit a graficky demonstrovat příčiny vzniku dobrovolné a nedobrovolné nezaměstnanosti a dokázat diskutovat o účincích těchto typů nezaměstnanosti; 			

- slovně a graficky vyjádřit strukturu monopsonu na trhu práce a uvést příklady monopsonu z reality;
- slovně a graficky objasnit účinky použití různých nástrojů zvyšování mezd zaměstnaneckými odborovými svazy na trh práce.

Tab. 25: Fáze a stručný obsah výučování k tématu Trh práce

Prolog:	<p>Osnova přednášky:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Trh práce <ol style="list-style-type: none"> 1.1 Obecná charakteristika 1.2 Dononální konkurence na trhu práce 2 Poptávka po práci <ol style="list-style-type: none"> 2.1 Mezní fyzický produkt práce 2.2 Příjem z mezního produktu práce 2.3 Mezní náklady na práci 2.4 Odvození křivky poptávky po práci 3 Nabídka práce 4 Rovnováha trhu práce 5 Nedokonalá konkurence na trhu práce <ol style="list-style-type: none"> 5.1 Monopson 5.2 Zaměstnanecké odborové svazy
Mobilizace předchozího poznatkového systému:	Jaké jsou hlavní diference mezi trhem finální produkce a trhem výrobních faktorů?
Motivace (stimulace)	Kde je vaše osobní hranice mzdového ohodnocení, která způsobí zpětné zakřivení vaší individuální nabídky práce?
Exponování nových poznatků	Kde je ve vašem okolí úřad práce? Jak probíhá registrace a další postup uchazeče o práci?
Fixace nového učiva:	Zakreslení na čelní tabuli tzv. mentální mapy trhu výrobních faktorů, tak aby studentům bylo usnadněno systematizování všech nových pojmů.
Procvičení a opakování	Rozdělte obyvatelstvo České republiky podle nezaměstnanosti a u jednotlivých skupin dohledejte její procentuální zastoupení. Využijte k tomu údaje uvedené na internetových stránkách ČSÚ.
Komparace	Vyhledejte údaj o meziroční míře registrované nezaměstnanosti pro region vašeho bydliště a celorepublikový. Čím si vysvětlujete případný rozdíl?

5.12 Trh kapitálu a trh přírodních zdrojů

Tab. 26. Základní charakteristiky vyučování k tématu *Trh kapitálu a trh přírodních zdrojů*

Škola – výchovné zařízení: ZMVŠ o.p.s. Třebíč			Třída: 1. ročník
Školní rok: 2012/2013	Předmět: Mikroekonomie	Vyuč. hodina: 45. a 46.	Typ hodiny: osvojování nových dovedností a znalostí
Den: -	Měsíc: -	Rok: -	Poznámky: přednáška
<p>Používané materiály a pomůcky: elektronická prezentace, zpětný dataprojektor, notebook, čelní promítací plátno, čelní tabule a fixy, ukazovátko.</p>			
<p>Výukové metody: monologické metody, metody slovní, metody motivační, expoziční (přímý přenos), fixační, dialogické metody, frontální výuka.</p>			
<p>Cíle: Po absolvování přednášky a následujícího semináře studenti umí:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vymezit specifika trhu kapitálu a trhu přírodních zdrojů, zejména půdy; • formulovat obecnou teorii vzniku kapitálu; • srovnat klady a zápory jednotlivých nástrojů kapitálového trhu; • obhájit význam výše urokové míry pro trh kapitálu i pro trhy ostatní; • zakreslit a popsat rovnováhu na trhu kapitálu a odvodit důsledky stavu nerovnovážného; • objasnit specifika utváření ceny na trhu půdy; • vyjmenovat hodnototvorné faktory pozemku. 			
Konkrétní učivo: Trh kapitálu a trh přírodních zdrojů			
<p>Pojmy: pachtovné; absolutní a relativní pozemková renta; lidský kapitál; investice; akcie, obligace, inflace; amortizace, časová preference, úrok.</p>			
<p>Výstupní znalosti studentů:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vymezit specifika trhu práce a přírodních zdrojů; • slovně a graficky zdůvodnit vznik kapitálu; • definovat pojem investice a slovně a matematicky vyjádřit jednotlivé investiční kategorie; • vyjmenovat a slovně popsat nejdůležitější nástroje kapitálového trhu. • slovně a graficky definovat nabídku zapůjčitelných fondů; • určit determinanty při rozhodování o podniku investicích a na základě toho zkonstruovat poptávku po zapůjčitelných fondech; • interpretovat účinky rovnovážné a nerovnovážné ceny na trhu kapitálu; • graficky a slovně objasnit specifika určení ceny půdy; • vyjmenovat nejdůležitější hodnototvorné vlastnosti pozemků. 			

Tab. 27: Fáze a stručný obsah výučování k tématu Trh kapitálu a trh přírodních zdrojů

Prolog:	Osnova přednášky: 1 Trh kapitálu 1.1 Specifika trhu finančního kapitálu a kapitálových statků 1.2 Vznik kapitálu 1.3 Investice a nástroje kapitálového trhu 1.4 Nabídka a poptávka po kapitálu 1.5 Rovnováha trhu kapitálu 2 Trh půdy 2.1 Specifika trhu přírodních zdrojů, půdy 2.2 Určení ceny půdy 2.3 Hodnota pozemku
Mobilizace předchozího poznatkového systému:	Na základě jakých informací se firma rozhoduje, zda bude zamýšlenou investici realizovat a v jakém rozsahu? Co všechno se dá zahrnout pod pojem „přírodní zdroje“?
Motivace (stimulace)	Život a názory Davida Ricarda.
Exponování nových poznatků	Které faktory a v jakém směru mohou ovlivňovat výši úrokové míry? Jaký dopad má změna úrokové míry na ekonomické subjekty?
Fixace nového učiva:	Na čelní tabuli vytvoření mentální mapy trhu kapitálu a hned vedle trhu přírodních zdrojů.
Procvičení a opakování	Jaké typy pozemků rozlišujeme? Jaké formy kapitálu v podniku rozlišujeme z účetního hlediska? Uveďte rozdíl mezi morálním a fyzickým opotřebením kapitálu.
Komparace	Který typ cenného papíru byste raději drželi ve svém vlastnictví a proč?

5.13 Hry pro seminář na téma Tržní selhání a působení státu na tržní rovnováhu

Tab. 28. Základní charakteristiky vyučování k tématu Tržní selhání a působení státu na tržní rovnováhu

Škola – výchovné zařízení: ZMVŠ o.p.s. Třebíč			Třída: 1. ročník
Školní rok: 2012/2013	Předmět: Mikroekonomie	Vyuč. hodina: 49. a 50.	Typ hodiny: osvojování nových dovedností a znalostí
Den: -	Měsíc: -	Rok: -	Poznámky: přednáška
<p>Používané materiály a pomůcky: elektronická prezentace, zpětný dataprojektor, notebook, čelní promítací plátno, čelní tabule a fixy, ukazovátko.</p>			
<p>Výukové metody: monologické metody, metody slovní, metody motivační, expoziční (přímý přenos), fixační, dialogické metody, frontální výuka.</p>			
<p>Cíle: Po absolvování přednášky a následujícího semináře studenti umí:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vyjmenovat a popsat typy tržních selhání a vystihnout podstatu jejich společenské neefektivnosti jak obecně tak na příkladu z reality; • rozlišit nejtýpější tvůrce fiskální politiky a jejich působnost; • rozčlenit daně do přílušných daňových kategorií; • vysvětlit z čeho se skládají výdaje z veřejných rozpočtů; • jaké dopady může vyvolat přímý zásah státu do cenotvorby; • diskutovat o účinnosti různých nástrojů státu na regulaci ekonomické aktivity tržních subjektů. 			
Konkrétní učivo: Tržní selhání a působení státu na tržní rovnováhu			
<p>Pojmy: selhání trhu, veřejné statky, zneužití monopolní síly, kladná a záporná externalita, asymetrická informace, Coaseho teorém, problém černého pasažéra, morální hazard, nepříznivý výběr, transferová platba.</p>			
<p>Výstupní znalosti studentů:</p> <ul style="list-style-type: none"> • definovat monopolní sílu a popsat dopady jejího zneužití na cenu a množství statku na trhu; • shrnout možnosti státu eliminovat nebo zmírnit dopady zneužití monopolní síly a zhodnotit jejich efektivitu; • definovat veřejné statky a objasnit problematiku stanovení optimálního množství veřejného statku; • shrnout možnosti státu jak nejlépe určit optimální objem a strukturu produkce veřejných statků; • definovat pozitivní a negativní externalitu a popsat účinky jejich existence na ekonomické subjekty; 			

- vyjmenovat a zhodnotit prostředky státu k eliminaci závažných záporných externalit;
- definovat problém asymetrické informace, vymežit příčiny jejího vzniku a důsledky její existence;
- shrnout možnosti státu zamezit vzniku asymetrické informace na trzích a zhodnotit jejich účinnost.

Tab. 29: Fáze a stručný obsah výučování k tématu Tržní selhání a působení státu na tržní rovnováhu

Prolog:	Osnova přednášky: 1 Tržní selhání 1.1 Zneužití monopolní síly 1.2 Veřejné statky 1.3 Asymetrická informace 1.4 Externality 2 Působení státu na ekonomické subjekty 2.1 Hospodářská politika státu 2.2 Tržní selhání a stát
Mobilizace předchozího poznatkového systému:	Jaké znáte typy daní? Jednotlivé kategorie popište. Jaké znáte prostředky regulace monopolu? Srovnajte klady a zápory jednotlivých nástrojů.
Motivace (stimulace)	Příklady jednotlivých tržních selhání jsou voleny tak, aby byly pro studenty poutavé (švestkový sad, veřejné osvětlení, proces uzavírání životní pojistky, jízda ve veřejné dopravě na černo).
Exponování nových poznatků	Rozhodněte, je-li uvedený poplatek daň, pokud ano přiřaďte jej do správné daňové kategorie. Uveďte základní typy hospodářské politiky a u každého definujte subjekt, nástroje a cíle.
Fixace nového učiva:	Na čelní tabuli vypsát do jednoho sloupce typy tržních selhání a do druhého nástroje hospodářské regulace. Studenti mají čarou spojit příslušné nástroje s tím tržním selháním u kterého se domnívají, že bude působit nejefektivněji.
Procvičení a opakování	Vymyslete ke každému typu tržního selhání vlastní příklad z reality a zhodnoťte míru jeho neefektivnosti.
Komparace	Který z nástrojů hospodářské politiky považujete za nejvíce a nejméně účinný. Svě tvrzení zdůvodněte.

6 ORGANIZACE VÝUKY V SEMINÁŘÍCH

Semináře plní úlohu opakování a upevňování vědomostí a dovedností, použití vědomostí a dovedností v praxi, prověřování a hodnocení.

Průběh seminářů je nastaven motivačně, cílem je studenty vtáhnout do probírané problematiky. Semináře probíhají jedenkrát týdně v délce 90 minut. Tematicky jsou vždy vázány na předešlou přednášku. [10]

Cíle, pojmy a výstupní znalosti pro jednotlivá seminární témata jsou již zadefinovány v prekonceptech přednášek.

Mobilizace předchozího poznatkového systému se děje tak, že studentům je ponechán čas na přečtení, případně zapsání seminárních otázek a vyhledávání odpovědí na ně v předložené literatuře, na internetu, ve vlastních poznámkách z přednášky, mohou využít též konzultace s pedagogem. Pracovat mohou studenti jak samostatně tak ve skupinách.

Exponování nových poznatků probíhá při hraní her, fixace učiva je podporována také pomocí her a předchozího opakování a diskuzí se studenty. Procvičování a opakování látky je realizováno vyhledáváním zpráv v tisku a dalších médiích a jejich sdělením a interpretací významu.

Pomůcky, které je nutné zajistit:

- elektronická prezentace, zpětný projektor, notebook, čelní promítací plátno, čelní tabule a fixy, ukazovátko, PC s připojením na internet;
- slova na kartách pro hru Kufř; herní plán, kartičky s pojmy při zadávání úkolů jednotlivým skupinám; rozstříhané obrázky, schémata aj. pro hru Puzzle.

Literární podklady:

[5][12][11][16][15][2][19][7]

Studentům jsou na každém semináři předloženy učebnice, knihy, denní tisk, periodika apod., které korespondují s aktuálním tématem semináře nebo alespoň s mikroekonomií. Po celou dobu semináře jsou umístěny na zadní lavici a studenti mohou kdykoli v průběhu semináře vstát a knihy používat; pokud to nedělají, učitel je k tomu vede (vyjma vypracovávání otázek v závěrečném testu).

Průběh semináře:

Studenti jsou na prvním semináři seznámeni se všemi pravidly.

1. Úvod pedagoga.
2. Zprávy studentů - vždy má zprávy jedna skupina studentů, během semestru se skupiny prostřídají.
3. Otázky k tématu - pomocí zpětného projektoru je na čelní plátno promítnuto 12 otázek. Takto jsou otázky vyvěšeny po celou dobu trvání semináře.
4. Opakování probírané problematiky a hledání odpovědí na seminární otázky - využití různých metod výuky, aktivní přístup studentů. Hraní her - kufr, puzzle, seznamka, večírek, čelovka, křížovka, simulace podniku, hra na mentolku, interview, jedno slovo, milionář, (upraveno pro potřeby předmětu Mikroekonomie). Hry hrají studenti ve stanovených skupinách.
5. Shrnutí problematiky.
6. Test - v závěru hodiny studenti píšou krátkou písemku, která bude postavena z vyvěšeného souboru otázek. 12 otázek bude rozřazeno do čtyř variant (A, B, C, D), aby každý student odpovídal pouze na tři otázky z celého souboru. Jak otázky budou rozřazeny do variant písemky studenti předem neznají. Oprava testů proběhne ještě v semináři a studenti se okamžitě dozví, jak uspěli a v čem udělali případnou chybu. Vždy mají možnost obhajovat odpovědi, které pedagog neuznal za správné.

Nastavení podmínek pro získání zápočtu:

1. Povinná aktivní účast na seminářích.
2. Zpracování aktuálních zpráv z domova a zahraničí.
3. Tolerovaná absence v rámci semestru jsou tři semináře.
4. Úspěšné absolvování testu - píše se na každém semináři.

Metody výuky v seminářích:

V seminářích jsou využívány zejména následující metody výuky: dialogické metody; metoda písemné práce; didaktické hry; skupinová a kooperativní výuka, využití metod z hlediska fází výchovně vzdělávacího procesu. Dále jsou využity postupy: srovnávací, induktivní, deduktivní, analyticko-syntetický. [10]

6.1 Hry pro seminář na téma Úvod do ekonomické teorie

Otázky k tématu:

- 1) Definice ekonomie.
- 2) Definujte pozitivní a normativní ekonomii.
- 3) Definujte mikroekonomii a makroekonomii.
- 4) Definujte hlavní myšlenky Klasické školy a její hlavní představitele.
- 5) Definujte hlavní myšlenky Keynesiánské školy a její hlavní představitele.
- 6) Definujte hlavní myšlenky Monetaristické školy a její hlavní představitele.
- 7) Definujte statek volný a ekonomický a uveďte jejich příklady.
- 8) Definujte zákon klesajících výnosů.
- 9) Definujte výnosy z rozsahu.
- 10) Charakterizujte výrobní faktor práce.
- 11) Charakterizujte výrobní faktor přírodní zdroje.
- 12) Charakterizujte výrobní faktor kapitál.

Hraní her ve skupinách pod vedením vyučujícího:

- Kufř (hádání vybraných pojmů příslušného tématu, kdy jeden student sedí zády k učiteli. Učitel ostatním ve skupině ukazuje slova, studenti se snaží slovo popsat hádajícím tak, aby za daný časový limit uhádla skupina co nejvíce slov);
- Puzzle (rozstříhané obrázky světoznámých ekonomů, studenti po složení obrázku zjišťují co nejvíce informací o životě a myšlenkách osobnosti).

6.2 Hry pro seminář na téma Trh a tržní mechanismus

Otázky k tématu:

- 1) Definujte trh a uveďte dělení trhů dle předmětu koupě a prodeje.
- 2) Definujte tržní subjekt: domácnost.
- 3) Definujte tržní subjekt: firma.
- 4) Definujte tržní subjekt: stát.
- 5) Zakreslete schéma hmotných a finančních toků v tržním systému.
- 6) Jaké jsou tři základní společensko-ekonomické otázky a jak na ně odpovídá tržní systém?
- 7) Srovnajte výhody a nevýhody tržního a příkazového systému ekonomické organizace.
- 8) Definujte pojem konkurence a jak probíhá konkurence na straně poptávky?
- 9) Jak probíhá konkurence mezi poptávkou a nabídkou?
- 10) Uveďte na příkladech formy necenové konkurence na straně nabídky.
- 11) Definujte podmínky a účinek působení dokonalé konkurence.
- 12) Kdy vzniká nedokonalá konkurence a jaké znáte její formy?

Hraní her ve skupinách pod vedením vyučujícího:

- Křížovka (úkolem studentů je ve skupinách vytvořit křížovku, kde tajenkou je zadaný ekonomický pojem; vytvořené křížovky si studenti vymění a pak je luští; povolená slova do křížovky mohou být jen z oblasti ekonomie).
- Hra na mentolku (zvolený člen z každé skupiny hraje roli loutky bez rozumu, kdy dokáže jednat až po zadání přesné instrukce, kterou mu dávají ostatní členové skupiny. Skupina má za úkol pomocí loutky zakreslit na tabuli schéma dvousektorové evoluční ekonomiky; zajímavou obměnou může být, že mentolku představuje učitel).

6.3 Hry pro seminář na téma Chování spotřebitele a odvození poptávky

Otázky k tématu:

- 1) Uveďte základní vlastnosti spotřebitele.
- 2) Co je to užitek a čím je dána jeho velikost?
- 3) SM - Definujte kardinalistický přístup měření užitku a vyjádřete podmínku optima spotřebitele.
- 4) MG –Definujte ordinalistický přístup měření užitku a vyjádřete podmínku optima spotřebitele.
- 5) SG – Definujte celkový užitek.
- 6) SMG – Definujte mezní užitek.
- 7) Odvoďte křivku individuální poptávky kardinalistickým způsobem.
- 8) SG – Co je to indifferenční křivka.
- 9) SGM – Co je to rozpočtová linie.
- 10) Uveďte vlastnosti indifferenčních křivek.
- 11) SM – Definujte mezní míru substituce.
- 12) G – Odvoďte křivku individuální poptávky ordinalistickým způsobem.

Hraní her ve skupinách pod vedením vyučujícího:

- Interview (jeden student nebo malá skupinka studentů představují světově uznávané odborníky na indifereční analýzu spotřeby a musí zodpovídat otázky redaktorky časopisu „Blondýna“ na tiskové konferenci; pro lepší atmosféru hry je dobré obstarat paruku pro představitele reportérky).
- Večírek (studenti se rozdělí na hosty a hostitele; hostitelé mají narozeniny a pořádají večírek, ale neví jací hosti přijdou; učitel určí role pro studenty - hosty; hra končí, až hostitelé identifikují role všech svých hostů; hosté: indifferenční křivka, rozpočtová linie, bod optima spotřebitele, celkový užitek, mezní užitek, cena, mezní míra substituce, kardinalistický ekonom, ordinalistický ekonom, učitel, křivka poptávky).

6.4 Hry pro seminář na téma Faktory určující poptávku

Otázky k tématu:

- 1) SG – Definuňte substituční a důchodový efekt na poptávku.
- 2) SG – Popište statky nezávislé + příklad.
- 3) SG – Popište statky substituční + příklad.
- 4) SG – Popište statky komplementární + příklad.
- 5) SG – Popište statky nezbytné + příklad.
- 6) SG – Popište statky luxusní + příklad.
- 7) SG – Popište statky méněcenné + příklad.
- 8) SM – Cenová elasticita poptávky.
- 9) SMG – Elastická a neelastická poptávka + příklad.
- 10) SMG – Dokonale elastická a dokonale neelastická poptávka + příklad.
- 11) S nebo M – Křížová cenová elasticita poptávky a důchodová elasticita poptávky.
- 12) Uved'te faktory určující cenovou elasticitu poptávky.

Hraní her ve skupinách pod vedením vyučujícího:

- Brainstorming a brainwriting (na tabuli učitel napíše všechny kategorie statků, které byly uvedeny na přednášce a studenti ve skupinách vymýšlí maximální počet příkladů ke každé kategorii; čas je stanoven přesně na 10 minut).
- Hra na mentolku (zvolený člen z každé skupiny hraje roli loutky bez rozumu, kdy dokáže jednat až po zadání přesné instrukce, kterou mu dávají ostatní členové skupiny. Skupina má za úkol pomocí loutky zakreslit na tabuli zadané formy cenové elasticity poptávky i s jejím matematickým vyjádřením; zajímavou obměnou může být, že mentolku představuje učitel).

6.5 Hry pro seminář na téma Chování firmy, určení nákladů

Otázky k tématu:

- 1) GS - Vysvětlete jak chápeme chování firmy ve velmi krátkém, krátkém období.
- 2) GS - Vysvětlete jak chápeme chování firmy v dlouhém a velmi dlouhém období.
- 3) Definujte a uveďte příklad explicitních a implicitních nákladů.
- 4) Jak zní zákon klesjících výnosů?
- 5) SMG – TP, AP, MP.
- 6) SMG – TC, VC, FC.
- 7) SMG – AC, MC.
- 8) SMG – AVC, AFC.
- 9) SG – izokvanta, čím je dán její tvar?
- 10) SG – izokosta, čím je dán její tvar?
- 11) SG – nákladové optimum firmy v dlouhém období.
- 12) SM – definujte účetní a ekonomický zisk.

Hraní her ve skupinách pod vedením vyučujícího:

- Simulace podniku (učitel zadá vstupní informace pro smyšlený podnik – velikost konkrétních nákladů na jednotku produkce - úkolem studentů ve skupinách je určit, které z nákladových položek se řadí mezi variabilní a které mezi fixní, dále propočítat a do grafu přesně zakreslit všechny nákladové veličiny pro krátké i dlouhé období).

6.6 Hry pro seminář na téma Příjmy, zisk a odvození nabídky firmy

Otázky k tématu:

- 1) SM – definujte podmínku optima firmy vzhledem k maximalizaci zisku.
- 2) Definujte podmínky a účinek dokonalé konkurence.
- 3) Zakreslete do grafu individuální a tržní poptávkovou křivku na dokonale konkurenčním trhu.
- 4) GM – TR, AR, MR v dokonalé konkurenci.
- 5) GM – odvoďte optimální objem produkce firmy pomocí celkových veličin
- 6) GM – odvoďte optimální objem produkce firmy pomocí mezních veličin
- 7) GM – odvoďte optimální objem produkce firmy pomocí křivky zisku.
- 8) SGM – bod uzavření firmy.
- 9) SGM – bod zvratu.
- 10) Čím je dána poloha křivky individuální nabídky firmy?
- 11) SMG – cenová elasticita nabídky.
- 12) Zapište faktory určující cenovou elasticitu nabídky.

Hraní her ve skupinách pod vedením vyučujícího:

- Simulace podniku (hra navazuje na simulaci z minulého semináře; v této fázi dostanou studenti od učitele informaci o ceně produkce; úkolem je propočítat a sestrojít grafy příjmových veličin; studenti budou mít dále za úkol aplikovat vypočítané nákladové a příjmové hodnoty při odvozování optimálního objemu produkce vzhledem k maximalizaci zisku pro zadaný podnik.
- Jedno slovo (jednotlivé skupiny studentů mají za úkol reprodukovat definici, přičemž každý může říct jen jedno slovo a pak pokaručuje další člen skupiny; učitel měří čas; definice: zákon klesajících výnosů, zákon výnosů z rozsahu, podmínky optimálního objemu produkce vzhledem k zisku, podmínky dokonalé konkurence).

6.7 Hry pro seminář na téma Rovnováha trhu za podmínek dokonalé konkurence

Otázky k tématu:

- 1) SG – Tržní rovnováha.
- 2) SG – Kdy na trhu vzniká nedostatek (přebytek) produkce? Jaké to má důsledky?
- 3) SG – Přebytek spotřebitele.
- 4) SG – Přebytek výrobce.
- 5) G – Zakreslete změnu tržní rovnováhy při růstu poptávky ve velmi krátkém období.
- 6) G – Zakreslete změnu tržní rovnováhy při růstu poptávky v krátkém období.
- 7) G – Zakreslete změnu tržní rovnováhy při růstu poptávky v dlouhém období.
- 8) G – Zakreslete vývoj rovnovážné ceny a množství produkce při nerovnoměrném současném růstu nabídky i poptávky.
- 9) G – Zakreslete vývoj rovnovážné ceny a množství produkce při současném růstu nabídky i poptávky, přičemž křivky S a D mají různou elasticitu.
- 10) GS – Teorém konvergující pavučiny.
- 11) GS – Teorém divergující pavučiny.
- 12) GS – Teorém stabilní pavučiny

Hraní her ve skupinách pod vedením vyučujícího:

- Interview (jeden student nebo malá skupinka studentů představují světově uznávané odborníky změny rovnováhy dokonale konkurenčního trhu a musí zodpovídat otázky redaktorky časopisu „Blondýna“ na tiskové konferenci).
- Hra na mentolku (zvolený člen z každé skupiny hraje roli loutky bez rozumu, kdy dokáže jednat až po zadání přesné instrukce, kterou mu dávají ostatní členové skupiny. Skupina má za úkol pomocí loutky zakreslit na tabuli teorém konvergující a divergující pavučiny; zajímavou obměnou může být, že mentolku představuje učitel).

6.8 Hry pro seminář na téma Nedokonalá konkurence, monopol

Otázky k tématu:

- 1) Charakterizujte nedokonalou konkurenci (rozíly oproti dokonalé konkurenci).
- 2) Uveďte alespoň 5 konkrétních příčin vzniku nedokonalé konkurence.
- 3) SMG – TR, AR, MR v nedokonalé konkurenci.
- 4) Definujte veličinu: monopolní síla. Jak ji lze měřit?
- 5) Uveďte u monopolu: počet firem v odvětví, typ produkce, stupeň monopolní síly, bariéry vstupu na trh, příkad.
- 6) Vysvětlete pojem: přirozený monopol + příklad
- 7) Vysvětlete pojem: administrativní monopol + příklad
- 8) Vysvětlete pojem: přírodní monopol + příklad
- 9) GS – určete objem produkce, úroveň ceny a velikost zisku u monopolu.

Hraní her ve skupinách pod vedením vyučujícího:

- Seznamka (jeden student ze skupiny bude hrát roli zájemce o seznámení a čtyři studenti budou představovat partnery, které seznamovací agentura klientovi doporučila. Klient neví co jsou zač a musí to během hry vhodnými otázkami odhalit; seznamkou vygenerování partneři: přírodní, administrativní, přirozený monopol, dokonalá konkurence).
- Hra na mentolku (zvolený člen z každé skupiny hraje roli loutky bez rozumu, kdy dokáže jednat až po zadání přesné instrukce, kterou mu dávají ostatní členové skupiny; skupina má za úkol pomocí loutky zakreslit na tabuli graf určení objemu a ceny produkce monopolu; zajímavou obměnou může být, že mentolku představuje učitel).

6.9 Hry pro seminář na téma Oligopol, monopolní konkurence

Otázky k tématu:

- 1) SG – proč nelze sestrojít křivku individuální nabídky monopolu?
- 2) Definujte neefektivnost monopolu.
- 3) SG - definujte náklady mrtvé váhy u monopolu.
- 4) Vyjmenujte a popište fungování nástrojů na regulaci monopolu.
- 5) Co je to monopson + příklad.
- 6) Co je to bilaterální monopol + příklad.
- 7) Uveďte u oligopolu: počet firem v odvětví, typ produkce, stupeň monopolní síly, bariéry vstupu na trh.
- 8) SG – výše výstupu a ceny u koluzivního oligopolu + příklad.
- 9) SG – výše výstupu a ceny u oligopolu s dominantní firmou + příklad.
- 10) Uveďte u monopolní konkurence: počet firem v odvětví, typ produkce, stupeň monopolní síly, bariéry vstupu na trh, příklad.
- 11) SG – výše výstupu a ceny u firmy v monopolní konkurenci pro krátké období.
- 12) SG – výše výstupu a ceny u firmy v monopolní konkurenci pro dlouhé období.

Hraní her ve skupinách pod vedením vyučujícího:

- Jedno slovo (jednotlivé skupiny studentů mají za úkol reprodukovat definici, přičemž každý může říct jen jedno slovo a pak pokaručuje další člen skupiny; učitel měří čas; definice: charakteristika monopolu, koluzivního oligopolu, oligopolu s dominantní firmou, monopolní konkurence).
- Puzzle (rozstříhané grafy monopolu, oligopolu s dominantní firmou, monopolní konkurencí v krátkém a dlouhém období; studenti mají po složení obrázku určit o jakou tržní strukturu se jedná, určit míru její neefektivnosti oproti dokonalé konkurenci a uvést příklad).

6.10 Hry pro seminář na téma Úvod do trhu výrobních faktorů

Otázky k tématu:

- 1) SG – Poptávka po výrobních faktorech.
- 2) SG – Nabídka výrobních faktorů.
- 3) SG – Dopady nerovnovážné ceny na trhu výrobních faktorů.
- 4) SG – Transferový výdělek a ekonomická renta
- 5) SG – Čistý transferový výdělek + příklad
- 6) SG - Čistá ekonomická renta + příklad
- 7) SMG – Příjem z mezního produktu v dokonalé konkurenci.
- 8) M – příjem z mezního produktu v nedokonalé konkurenci.
- 9) SMG – Mezní náklady na výrobní faktor v dokonalé konkurenci.
- 10) SMG – Určete objem optimálního najmutého výrobního faktoru pro firmu, která chce maximalizovat zisk.
- 11) SG – Odvodte křivku poptávky po výrobním faktoru.
- 12) Čím je dána poloha křivky poptávky po výrobních faktorech?

Hraní her ve skupinách pod vedením vyučujícího:

- Křížovka (cílem je vytvořit křížovku, kde tajenkou je zadaný ekonomický pojem; vytvořené křížovky si studenti vymění a pak je luští; povolená slova do křížovky mohou být jen z oblasti ekonomie).
- Milionář (studenti se rozdělí na dvě stejně velké skupiny; každá skupina připraví 10 otázek a k nim varianty odpovědí; otázky by měly začínat jednoduchými a vrcholit těžkými; roli moderátora hraje vybraný člen 1. skupiny a otázky, které vymyslela jeho skupina jsou pokládány vybranému členu 2. skupiny; soutěžící student má možnost nápovědy: publika, učitele, přítele knihy; ostatní studenti převezmou roli publika; po ukončení se skupiny ve hře vymění).

6.11 Hry pro seminář na téma Trh práce

Otázky k tématu:

- 1) Definiujte podmínky dokonale konkurenčního trhu práce.
- 2) SMG – mezní fyzický produkt práce, příjem z mezního produktu práce, mezní náklady na práci.
- 3) SMG – volba optimálního najmutého množství práce firmou na dokonale konkurenčním trhu práce.
- 4) SG – odvoďte křivku poptávky po práci v dokonalé konkurenci.
- 5) SG – definiujte individuální nabídku práce.
- 6) Vysvětlete substituční a důchodový efekt ve vztahu k individuální nabídce práce.
- 7) SG – determinujte dobrovolnou nezaměstnanost.
- 8) SG – determinujte nedobrovolnou nezaměstnanost.
- 9) Uveďte specifika trhu práce.
- 10) SG – Určete množství najmuté práce a výše mzdové sazby u monopsonu.
- 11) SG – Omezení nabídky práce zaměstnaneckými odborovými svazy.
- 12) SG – Podpora poptávky po práci ze strany zaměstnaneckých odborových svazů.

Hraní her ve skupinách pod vedením vyučujícího:

- Inscenace (studenti se rozdělí na skupiny: majitelé firmy, zaměstnanci firmy nečlenové odborů, zaměstnanci firmy členové odborů, uchazeči o práci; každá skupina sepíše vize, kam by měla „jejich“ firma směřovat, požadavky na platové ohodnocení, požadavky na podmínky práce atd.; každá skupina po krátké přípravě bude své názory diskutovat a konfrontovat s názory členů ostatních skupin.
- Kufř (hádání vybraných pojmů příslušného tématu, kdy jeden student sedí zády k učiteli. Učitel ostatním ve skupině ukazuje slova, studenti se snaží slovo popsat hádajícím tak, aby za daný časový limit uhádla skupina co nejvíce slov).

6.12 Hry pro seminář na téma Trh kapitálu a trh přírodních zdrojů

Otázky k tématu:

- 1) Uveďte definici kapitálu a jeho formy.
- 2) Popište obecný princip vzniku kapitálu.
- 3) Definujte pojem investice.
- 4) Uveďte alespoň čtyři nástroje kapitálového trhu a napište jejich klady a zápory.
- 5) SG – Nabídka na trhu kapitálu.
- 6) SG – Poptávka na trhu kapitálu.
- 7) SG – Důsledky nerovnováhy na trhu kapitálu v situaci, kdy $i_r > i_rE$.
- 8) SG – Důsledky nerovnováhy na trhu kapitálu v situaci, kdy $i_r < i_rE$.
- 9) SG – Určete výši pozemkové renty.
- 10) Vysvětlete specifika trhu s přírodními zdroji.
- 11) Uveďte, které faktory určují hodnotu pozemku.
- 12) Vysvětlete pojmy absolutní a relativní pozemková renta.

Hraní her ve skupinách pod vedením vyučujícího:

- Jedno slovo (jednotlivé skupiny studentů mají za úkol reprodukovat definici, přičemž každý může říct jen jedno slovo a pak pokaručuje další člen skupiny; učitel měří čas; definice: hrubá, čistá, obnovovací investice, absolutní a relativní pozemková renta).
- Večírek (studenti se rozdělí na hosty a hostitele; hostitelé mají narozeniny a pořádají večírek, ale neví jací hosti přijdou; učitel určí role pro studenty - hosty; hra končí, až hostitelé identifikují role všech svých hostů; hosté: akcie, obligace, podílový list, úroková míra, investice, oběžný kapitál, stavební parcela, diamantový důl, černé uhlí, centrální banka apod.).

6.13 Hry pro seminář na téma Tržní selhání a působení státu na tržní rovnováhu

Otázky k tématu:

- 1) Definujte problém veřejných statků.
- 2) Jak stát určuje rozsah poskytování veřejných statků?
- 3) Definujte problém pozitivních externalit.
- 4) Definujte problém negativních externalit.
- 5) Jaké jsou možnosti státu eliminovat důsledky externalit?
- 6) Definujte problém asymetrické informace.
- 7) Jaké jsou možnosti státu eliminovat důsledky asymetrické informace?
- 8) Definujte problém monopolní síly.
- 9) Jaké jsou prostředky státu k eliminování důsledků zneužití monopolní síly?

Hraní her ve skupinách pod vedením vyučujícího:

- **Milionář** (studenti se rozdělí na dvě stejně velké skupiny; každá skupina připraví 10 otázek a k nim varianty odpovědí; otázky by měly začínat jednoduchými a vrcholit těžkými; roli moderátora hraje vybraný člen 1. skupiny a otázky, které vymyslela jeho skupina jsou pokládány vybranému členu 2. skupiny; soutěžící student má možnost nápovědy: publika, učitele, přítele knihy; ostatní studenti převezmou roli publika; po ukončení se skupiny ve hře vymění).
- **Čelovka** (studenti dostanou čelovku, na které bude umístěn štítek s ekonomickým pojmem. Čelovky nasazuje učitel všem tak, aby dotyčný majitel nezahlédl, co má na čelence napsáno; úkolem všech je to zjistit pomocí vhodných otázek směřovaných na ostatní studenty, kteří na jeho štítek samozřejmě vidí).

ZÁVĚR

Náplní práce bylo zformulovat komponenty výuky Mikroekonomie pro potřeby vysoké školy, vystavět koncepty pro pedagoga, který vede přednášky a semináře v uvedeném předmětu. Práce se zabývala konkrétně definováním předmětu Mikroekonomie, jeho obsahovou náplní, řešila též formy, cíle a metody výuky. Pro jednotlivé tematické celky byly vypracovány koncepty přednášek a popsána činnost učitele a studentů v seminářích.

Zpracované celky se týkaly úvodu do studia ekonomie a objasnění zásadních mikroekonomických pojmů, definovaly chování ekonomických subjektů (spotřebitelů, firem a státu) na trhu výrobků a služeb a trhu výrobních faktorů. Jednotlivá témata se opírala o vymezení trhů nejprve pro prostředí dokonalé konkurence, pak byla problematika rozvinuta o analýzu konkurence nedokonalé. Závěrečné téma je zaměřeno na vysvětlení tržních selhání a úlohy státu při jejich regulaci.

Kromě obsahové náplně byla v praktické části pozornost věnována formální povaze přednášek a seminářů se zaměřením na stanovení vzdělávacích cílů a využití různých metod výuky. Zejména semináře jsou zacíleny na motivační složku vyučovacího procesu ve smyslu hesla „Škola hrou“.

Přínost práce lze spatřovat v uspořádání tematických celků předmětu Mikroekonomie do uceleného systému, dále je možné využít práci jako metodickou pomůcku pro pedagogy vyučující daný předmět a v neposlední řadě poslouží koncepty vyučování jako podklad pro vytvoření učebnice a cvičebnice mikroekonomie určené pro studenty Západomoravské vysoké školy. Přípravné koncepty vyučování se stanou podkladovým materiálem i pro ostatní pedagogy školy při zpracovávání konceptů pro další ekonomické předměty s cílem zamezit dublování učebních témat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Bloom, B. S. Taxonomy of educational objectives. New York: David Mc Kay Comp., 1954. s. ISBN .
- [2] Fuchs, K. Mikroekonomie. Brno: Masarykova univerzita, 2005. 184 s. ISBN 80-210-3808-X.
- [3] Geist, B. Sociologický slovník. Praha: Victoria Publishing, 1992. 162 s. ISBN 80-85605-28-7.
- [4] Vliv prostředí školy na její klima: Metodický portál RVP[online].[cit. 2012-03-04]. Dostupný z WWW: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/124/vliv-prostredi-skoly-na-její-klima.html/>.
- [5] Holman, R. Ekonomie. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. 736 s. ISBN 80-7179-891-6.
- [6] Chudý, Š., Kašpárková, S. Didaktická propedeutika. Zlín: UTB, 2007. 106 s. ISBN .
- [7] Jurečka, V. a kol. Mikroekonomie. Praha: Grada, 2010. 360 s. ISBN 978-80-247-3259-6.
- [8] Kašpárková, S. Pedagogická diagnostika žáka a třídy. Zlín: UTB, 2009. s. ISBN 978-807318-7903.
- [9] Osobnosti učitele: Psychologie v teorii a praxi[online].[cit. 2012-04-02]. Dostupný z WWW: <http://rudolfkohoutek.blog.cz/0912/typy-osobnosti-ucitelu>.
- [10] Lukášková, E. Hospodářská politika - příprava konceptů vyučování s využitím různých metod výuky. Zlín: UTB, 2009. 77 s. ISBN .
- [11] Macáková, L. a kol. Mikroekonomie - cvičebnice. 1. vydání. Slaný: Melandrium, 1997. 262 s. ISBN 80-901801-9-1.
- [12] Macáková, L. a kol. Mikroekonomie - základní kurz. 10. vydání. Praha: Melandrium, 2007. s. ISBN 80-86175-56-0.
- [13] Maňák J., Švec, Š., Švec, V. Slovník pedagogické metodologie. Brno: PAIDO MU, 2005. 134 s. ISBN 80-210-3802-0.
- [14] Maňák, J., Švec, V. Výukové metody. Brno: Paido, 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5.
- [15] Mankiw, G., N. Zásady ekonomie. Praha: Grada Publishing, 1999. 728 s. ISBN 80-

7169-891-1.

- [16] Samuelson, P., A., Nordhaus, W. D. *Ekonomie*. 2. vydání. Praha: Svoboda, 1995. 1011 s. ISBN 80-205-0494-X.
- [17] Skalková, J. *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2007. 322 s. ISBN .
- [18] Svatoš, T. *Malá didaktika: v teorii a praxi pro seminární výuku obecné didaktiky*. Hradec králové: Gaudeamus, 2006. 73 s. ISBN .
- [19] Švarcová, J. *Ekonomie stručný přehled*. Zlín: CEED, 2000. 302 s. ISBN 80-902552-3-X.
- [20] Vališová, A., Kasíková, H. a kol. *Pedagogika pro učitele*. 1. vydání. Praha: Grada, 2007. 320 s. ISBN 978-80-247-1734-0.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

S	Slovně.
M	Matematicky.
G	Graficky.
TP	Celkový produkt.
MP	Mezní produkt.
AP	Průměrný produkt.
VC	Variabilní náklady.
FC	Fixní náklady.
TC	Celkové náklady.
AC	Průměrné náklady.
MC	Mezní náklady.
AVC	Průměrné variabilní náklady.
AFC	Průměrné fixní náklady.
TR	Celkové příjmy.
MR	Mezní příjmy.
AR	Průměrné příjmy.

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. Bloomova taxonomie a slovník aktivních sloves používaných k vymezení cílů vyučování [1].....	11
Tab. 2. Vzor formuláře prekonceptu vyučování [11].....	24
Tab. 3. Fáze a stručný obsah uvažovaného vyučování [11].....	24
Tab. 4. Základní charakteristiky vyučování k tématu Úvod do ekonomické teorie.....	28
Tab. 5. Fáze a stručný obsah vyučování k tématu Úvod do ekonomie.....	29
Tab. 6. Základní charakteristiky vyučování k tématu Trh a tržní mechanismus.....	30
Tab. 7: Fáze a stručný obsah vyučování k tématu Trh a tržní mechanismus.....	31
Tab. 8. Základní charakteristiky vyučování k tématu Chování spotřebitele a odvození poptávky.....	32
Tab. 9: Fáze a stručný obsah vyučování k tématu Chování spotřebitele a odvození poptávky	33
Tab. 10. Základní charakteristiky vyučování k tématu Faktory určující poptávku.....	34
Tab. 11: Fáze a stručný obsah vyučování k tématu Faktory určující poptávku.....	35
Tab. 12. Základní charakteristiky vyučování k tématu Chování firmy a určení nákladů.....	36
Tab. 13: Fáze a stručný obsah vyučování k tématu Chování firmy a určení nákladů.....	37
Tab. 14. Základní charakteristiky vyučování k tématu Příjmy a zisk, odvození nabídky firmy.....	38
Tab. 15: Fáze a stručný obsah vyučování k tématu Příjmy a zisk, odvození nabídky firmy....	39
Tab. 16. Základní charakteristiky vyučování k tématu Rovnováha trhu za podmínek dokonalé konkurence.....	40
Tab. 17: Fáze a stručný obsah vyučování k tématu Rovnováha trhu za podmínek dokonalé konkurence.....	41
Tab. 18. Základní charakteristiky vyučování k tématu Nedokonalá konkurence, monopol....	42
Tab. 19: Fáze a stručný obsah vyučování k tématu Nedokonalá konkurence, monopol.....	43
Tab. 20. Základní charakteristiky vyučování k tématu Oligopol, monopolní konkurence. .	44
Tab. 21: Fáze a stručný obsah vyučování k tématu Oligopol, monopolní konkurence.....	45
Tab. 22. Základní charakteristiky vyučování k tématu Úvod do trhu výrobních faktorů.....	46
Tab. 23: Fáze a stručný obsah vyučování k tématu Úvod do trhu výrobních faktorů.....	47
Tab. 24. Základní charakteristiky vyučování k tématu Trh práce.....	48
Tab. 25: Fáze a stručný obsah vyučování k tématu Trh práce.....	49

Tab. 26. Základní charakteristiky vyučování k tématu Trh kapitálu a trh přírodních zdrojů...	50
Tab. 27: Fáze a stručný obsah vyučování k tématu Trh kapitálu a trh přírodních zdrojů....	51
Tab. 28. Základní charakteristiky vyučování k tématu Tržní selhání a působení státu.....	52
Tab. 29: Fáze a stručný obsah vyučování k tématu Tržní selhání a působení státu.....	53
Tab. 30. Základní charakteristiky vyučování k tématu	54
Tab. 31: Fáze a stručný obsah vyučování k tématu	54
Tab. 32. Základní charakteristiky vyučování k tématu	55
Tab. 33: Fáze a stručný obsah vyučování k tématu	55